

**Kuldīgas novada pašvaldības
Bērnu tiesību aizsardzības programma
2025.-2027. gadam**

Saturs

1. Ievads	3
2. Esošās situācijas raksturojums	4
3. Izglītības nodrošinājums	5
4. Interesu izglītība.....	9
4.1.Darbs ar jaunatni	10
5. Veselības aprūpe	10
6. Sociālā aizsardzība.....	13
6.1.Sociālais darbs ar ģimeni ar bērniem	13
6.2. Sociālie pakalpojumi:.....	14
6.3. Sociālais darbs ar jauniešiem	17
7. Bērnu likumpārkāpumu profilakse un prevencija	18
8. Bez vecāku gādības palikušo bērnu aprūpe	19
9. Identificētie šķēršļi bērnu tiesību aizsardzības jomā.....	22
1. pielikums. Kuldīga novada Bērnu tiesību aizsardzības programmai 2025.–2027. gadam.....	24
2. pielikums. Kuldīgas novada Starpinsitūciju sadarbības komisijas sociālajam riskam pakļauto bērnu un jauniešu atbalstam shēma.....	32

1. Ievads

Latvija ir veikusi virkni darbību, lai uzlabotu bērnu tiesību aizsardzības sistēmu valstī, izstrādājot politikas plānošanas dokumentus nacionālajā līmenī, paredzot veicamās darbības dažādām ar bērnu tiesību aizsardzību saistītām institūcijām, veicot grozījumus normatīvajos aktos, tādējādi veicinot bērnu tiesību aizsardzības sistēmas uzlabošanu valstī.

Latvijas Nacionālās attīstības plānā 2021.–2027. gadam (turpmāk – NAP2027)¹ kā viena no prioritātēm norādīta “Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki” - cilvēka fiziskais un emocionālais veselības stāvoklis un sociālā atbalsta pasākumu kopums, kas atbilst katra cilvēka vajadzībām.

Savukārt politikas plānošanas dokuments “Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2022.–2027. gadam”² (turpmāk – Pamatnostādnes) ir viens no nozīmīgākajiem politikas plānošanas dokumentiem bērnu tiesību aizsardzības jomā nacionālajā līmenī. Pamatnostādnes nodrošina NAP2027 prioritātēs noteikto rīcības virzienu un uzdevumu īstenošanu bērnu, jaunatnes un ģimenes politikas jomā. Minētā dokumenta projektā kā virsmērķis norādīts *bērniem, jauniešiem un ģimenēm atbalstoša sabiedrība, kas veicina ģimeņu labklājību, veselīgu attīstību, vienlīdzīgas iespējas un nabadzības un sociālās atstumtības risku mazināšanu bērniem, jauniešiem un ģimenēm, kā arī agrīnās intervences attīstība valsts kopīgai izaugsmei.*

Atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma (turpmāk - BTAL) 66. panta pirmajā daļā noteiktajam pienākumam analizēt stāvokli bērnu tiesību ievērošanas jomā un izstrādāt un īstenot bērnu tiesību aizsardzības programmu, pašvaldība periodiski veic situācijas izvērtējumu bērnu tiesību aizsardzības jomā pašvaldības teritorijā. Situācijas izvērtējumā iegūtā informācija un secinājumi izmantoti bērnu tiesību aizsardzības programmas izstrādē.

Kuldīgas novada pašvaldībā (turpmāk - Pašvaldība) Bērnu tiesību aizsardzības programma (turpmāk – Programma) tiek veidota kā vidējā termiņa plānošanas dokuments 2025.–2027. gadam un tās **mērķis ir bērnu tiesību aizsardzības īstenošana pašvaldības administratīvajā teritorijā, nodrošinot bērnu drošību, veselību, attīstību, labklājību, tiesības uz ģimenisku vidi, atbalstu ģimenēm ar bērniem, bērnu, vecāku, speciālistu izglītošanu.** Programmas izstrādes procesā identificētas galvenās problēmas bērnu tiesību nodrošināšanā un izstrādāta starpinstitucionālās sadarbības shēma un rīcības plāns to novēršanai vai mazināšanai.

Nemot vērā nacionālajā līmenī noteiktos mērķus un rīcības virzienus bērnu tiesību aizsardzības jomā un Programmas 2025.- 2027. gadam mērķi, Pašvaldība izvirzījusi četrus rīcības virzienus:

1. Izglītības nodrošinājums pašvaldībā, brīvā laika pavadīšanas iespējas;
2. Pašvaldības atbalsts ģimenēm ar bērniem;
3. Speciālistu, bērnu, vecāku izglītošana par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem;
4. Bērnu drošības un labklājības uzlabošana.

Programma veidota no 3 daļām – stratēģiskās daļas, rīcības plāna un starpinstitucionālās sadarbības shēmas. Stratēģiskā daļa satur informāciju par Programmas izstrādes normatīvo pamatojumu, izstrādes procesā iesaistītajām institūcijām, Programmas mērķa grupām un programmas izpildes uzraudzības kārtību, kā arī, esošās situācijas raksturojumu (demogrāfisko situāciju, pieejamajiem pakalpojumiem, akcentējot pakalpojumu pieejamību un atbilstību ģimeņu ar bērniem vajadzībām un galvenajām problēmām bērnu tiesību aizsardzības jomā.

Rīcības plānā iekļauta informācija par plānotajām aktivitātēm, paredzot katrai

¹ Nacionālās attīstības plāns 2021. – 2027.gadam. 2020. Pieejams: <https://pkc.gov.lv/lv/nap2027>

² Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2022. – 2027.gadam. Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/0f3187f2-7c1a-485f-bb9a-e7df5acc65c5#

nepieciešamo izpildes termiņu, par izpildi atbildīgo institūciju un rezultātos rādītājus, kas jāsasniedz (pielikums Nr. 1).

Starpinstitucionālās sadarbības shēmā iekļauta informācija par bērnu tiesību aizsardzībā iesaistītajām institūcijām un to kompetenci (pielikums Nr. 2).

Programmas izstrādē izmantoti izglītības iestāžu izglītojamo aptauju par labbūtību rezultāti un analizētas speciālistu – sociālā dienesta, bāriņtiesas, izglītības pārvaldes un izglītības iestāžu, valsts un pašvaldības policijas, u.c. institūciju pārstāvju viedokļu apkopojumi.

2. Esošās situācijas raksturojums

Saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu, ar 2021. gada 1. jūliju izveidots Kuldīgas novads, kurā apvienots agrākais Kuldīgas novads, Alsungas novads un Skrundas novads. Kuldīgas novada administratīvo teritoriju veido divas pilsētas - Kuldīga un Skrunda, un 18 pagasti - Alsunga, Ēdole, Gudenieki, Īvande, Kabile, Kurmāle, Laidi, Nīkrāce, Padure, Pelči, Raņķi, Renda, Rudbārži, Rumba, Snēpele, Turlava, Vārme un Skrundas pagasts. Kuldīgas novada teritorijas platība ir 2505,15 km²; iedzīvotāju skaits – 27363.

Pašvaldība pastāvīgi īsteno pasākumu kopumu, kuri ir vērsti uz bērnu pamattiesību nodrošināšanu. Īstenojot Pašvaldībai deleģētās funkcijas, veicot profesionālu sociālo darbu ar ģimenēm, tiek nodrošinātas bērna tiesības uz dzīvību un attīstību. Sniedzot sociālo palīdzību, pakalpojumus, atbalstu ģimenēm, palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā, nodrošinot komunālos pakalpojumus, gādājot par vides sakoptību, tiek īstenotas bērnu tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem.

Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 11. punktā noteikts, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir *īstenot bērnu un aizgādībā esošo personu tiesību un interešu aizsardzību*. BTAL definēti jau konkrēti pašvaldību pienākumi bērnu tiesību aizsardzības jomā. BTAL 66. panta otrās daļas 1. un 2. punktā noteikts, ka pašvaldība sniedz palīdzību un atbalstu ģimenēm, kurās ir bērni, garantējot ikvienam pašvaldības teritorijā dzīvojošam bērnam pajumti, siltumu, apģērbus un vecumam un veselības stāvoklim atbilstošu uzturu, kā arī nodrošina ārpusģimenes aprūpi tiem bērniem, kuriem uz laiku vai pastāvīgi nav savas ģimenes vai kurus viņu pašu interesēs nedrīkst atstāt šajā ģimenē. Tāpat pašvaldības atbildībā ir nodrošināt bērna tiesības iegūt vispārējo vidējo izglītību un sniegt palīdzību arodapmācībā, organizēt mātes un bērna primāro veselības aprūpi, organizēt vecāku izglītošanu un saturīgu bērnu brīvā laika pavadīšanu, gādāt par pirmsskolas izglītības nodrošināšanu, kā arī veikt citas darbības bērna tiesību nodrošināšanai.

Lai īstenotu pašvaldību kompetenci, pašvaldībām ir tiesības veidot institūcijas un iestādes, ar kuru starpniecību nodrošināt likumos noteikto funkciju izpildi, ievērojot pašvaldības administratīvās teritorijas iedzīvotāju, t.sk. bērnu, intereses un tiesības.

Kuldīgas novada administratīvajā teritorijā bērnu tiesību ievērošanu savas kompetences robežās nodrošina Kuldīgas novada bāriņtiesa (turpmāk - Bāriņtiesa), Kuldīgas novada pašvaldības aģentūra "Sociālais dienests" (turpmāk - Sociālais dienests), Kuldīgas novada pašvaldības Izglītības pārvalde (izglītības iestādes), Kuldīgas novada pašvaldības policija, Kuldīgas novada domes Starpinstitūciju sadarbības komisija sociālajam riskam pakļauto bērnu un jauniešu atbalstam (turpmāk - Komisija), Valsts policija un Valsts probācijas dienesta Kuldīgas nodaļa.

3. Izglītības nodrošinājums

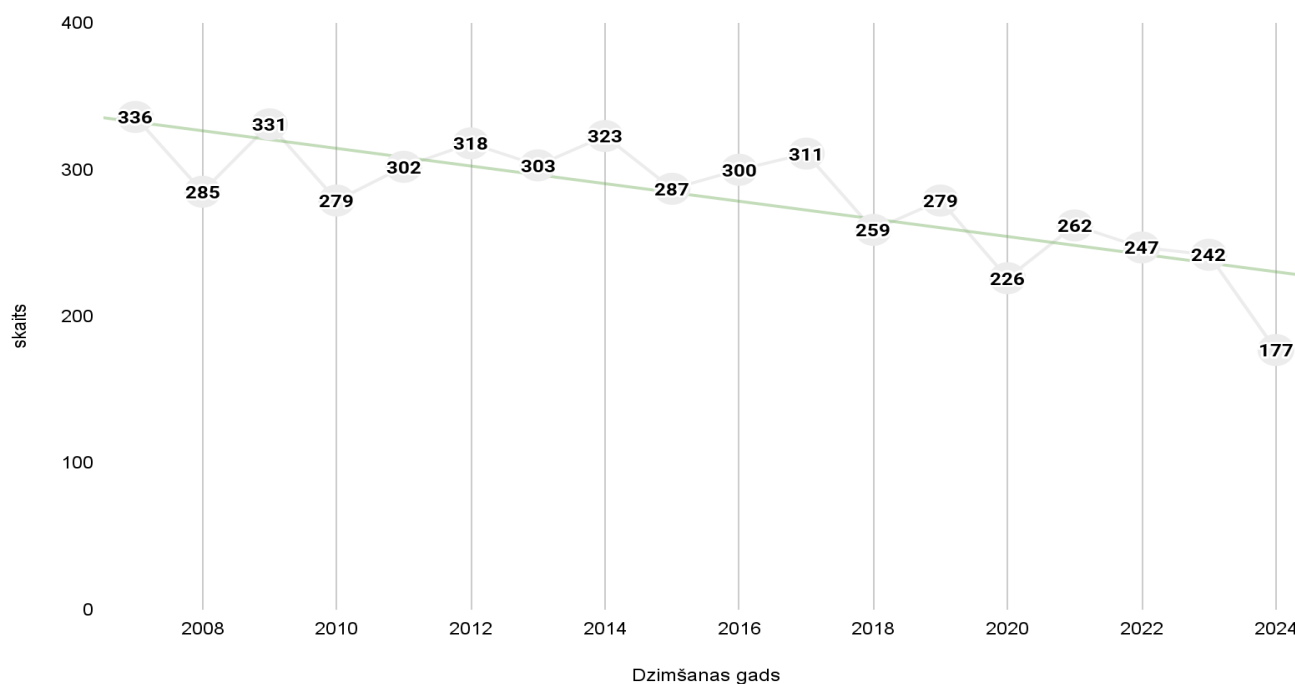
Ar Kuldīgas novada domes 2022. gada 28. jūlija lēmumu Nr. 64., prot. Nr. 10 tika apstiprināta “Kuldīgas novada izglītības nozares attīstības stratēģija 2022.–2028. gadam”. Kuldīgas novada izglītības nozares vīzija – visiem vienlīdzīgi pieejama, kvalitatīva un iedvesmojoša izglītība, kas caurvij cieņu pret Kuldīgas novada tradīcijām un pamatvērtībām, tiek īstenota mūsdienīgā un motivējošā vidē, spēj elastīgi reaģēt uz pārmaiņām un rūpējas par katra iedzīvotāja izaugsmi visa mūža garumā un novada kopējo labklājību un attīstību.

Kuldīgas novada izglītības nozares attīstības stratēģijas virsmērķis – kvalitatīvas, iekļaujošas un mūsdienīgas izglītības iespējas visiem pieejamā, atbalstošā un ilgtspējīgā izglītības vidē.

Kuldīgas novada pašvaldības prioritārais uzdevums izglītības jomā ir nodrošināt kvalitatīvu, konkurētspējīgu, izglītojamo vajadzībām un spējām atbilstošu un pieejamu izglītību ne tikai novada, bet arī apkārtējo teritoriju bērniem un jauniešiem. Šī uzdevuma īstenošanai Kuldīgas novadā izveidots visu vispārējās izglītības pakāpju iestāžu tīkls. Lai nodrošinātu izglītības pieejamību visās izglītības pakāpēs, pašvaldība analizē bērnu dzimstības dinamiku.

Saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem, 2024. gadā Kuldīgas novadā deklarēti 5067 bērni vecuma grupā 0-18 g. Kā redzams 1. diagrammā, lai gan periodiski Kuldīgas novadā deklarēto bērnu skaits pieaug, kopējā tendence rāda, ka Kuldīgas novadā deklarēto bērnu skaits samazinās - turklāt 2024. gadā vērojams būtisks deklarēto bērnu skaita kritums, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem.

1.diag. Kuldīgas novadā deklarēto bērnu skaits.

Pašvaldība nodrošina iespējas apgūt pirmsskolas izglītību, pamatizglītību un vidējo izglītību, kā arī profesionālās ievirzes un interešu izglītību. Pirmsskolas izglītība tiek nodrošināta:

1) Pašvaldības pirmsskolas Izglītības iestādēs (turpmāk – PII) PII "Ābelīte", PII "Bitīte", PII "Cīrulītis", PII "Liepziediņš", un pirmsskolas grupās pie skolām - Indriķa Zeberiņa Kuldīgas pamatskolas, Alsungas Mākslu pamatskolas, Ēdoles pamatskolas, Turlavas pamatskolas, Vārmes pamatskolas, Z.A.Meierovica Kabiles pamatskolas, Viduskurzemes pamatskolas – attīstības centra pirmsskolas grupās un Vilgāles sākumskolas pirmsskolas grupās.

2) Privātajā pirmsskolas izglītības iestādē "Mazo bērnu skola".

1.tab. Bērnu skaits, kuri apmeklē novada pirmsskolas izglītības iestādes un pirmsskolas grupas pie skolām.

N.p.k.	Gads	Bērnu skaits līdz 5 gadu vecumam	Bērnu skaits 5 gadi un vairāk	Kopā bērnu skaits novadā PII + grupās pie skolām
1.	01.09.2021.	PII – 615 Grupās pie skolām – 140	PII – 385 Grupās pie skolām – 211	1351
2.	01.09.2022.	PII – 526 Grupās pie skolām – 175	PII – 384 Grupās pie skolām – 239	1324
3.	01.09.2023.	PII – 526 Grupās pie skolām – 202	PII – 359 Grupās pie skolām – 240	1327
4.	01.09.2024.	PII – 367 Grupās pie skolām – 330	PII – 380 Grupās pie skolām – 174	1251

Kuldīgas novada bērniem, kuriem pašvaldība nevar nodrošināt vietu pirmsskolas izglītības iestādē no pusotra gada vecuma līdz brīdim, kad bērnam tiek nodrošināta vieta pirmsskolas izglītības iestādē, pašvaldība līdzfinansē bērnu uzraudzības sniedzēja pakalpojumu (aukles). Pēc VARAM datiem, Kuldīgas novada pašvaldībā 2024. gadā rindā bija 31 deklarēts bērns, kurš ir sasniedzis pusotra gada vecumu un kuram pašvaldība nenodrošina vietu pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē (2023. gadā - 43 bērni).

Šobrīd pašvaldības līdzfinansējums par aukles pakalpojumu – 295, 63 euro mēnesī

2021. gadā aukles pakalpojumu saņēma – 44 bērni, izlietots pašvaldības finansējums 77 141,06 EUR;
2022. gadā aukles pakalpojumu saņēma – 47 bērni, izlietots pašvaldības finansējums 51480,45 EUR;
2023. gadā aukles pakalpojumu saņēma – 58 bērni, izlietots pašvaldības finansējums 97 667,79 EUR;
2024. gadā aukles pakalpojumu saņēma – 47 bērni, izlietots pašvaldības finansējums 102 127, 78 EUR.

Pašvaldības PII tiek nodrošinātas speciālās pirmsskolas izglītības programmas izglītojamajiem ar valodas traucējumiem, ar jauktiem mācīšanās traucējumiem, ar garīgās attīstības traucējumiem, ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem. 2024./2025. mācību gadā pirmsskolas speciālajās pirmsskolas izglītības programmās mācās 129 izglītojamie, 2023/2024. mācību gadā pirmsskolas speciālajās programmās mācījās 138 izglītojamie.

Pamatizglītība un vispārējā vidējā izglītība tiek nodrošināta – Kuldīgas Centra vidusskolā, V.Plūdoņa Kuldīgas vidusskolā, Kuldīgas Mākslas un humanitāro zinību

vidusskolā, Indriķa Zeberiņa Kuldīgas pamatskolā, Skrundas pamatskolā, Alsungas Mākslu pamatskolā, Ēdoles pamatskolā, Turlavas pamatskolā, Vārmes pamatskolā, Z.A. Meierovica Kabiles pamatskolā, Vilgāles sākumskolā un Viduskurzemes pamatskolā - attīstības centrā. Pamatizglītības posmā izglītojamajiem tiek piedāvāta iespēja apgūt speciālās pamatizglītības programmas izglītojamajiem ar redzes traucējumiem, ar valodas traucējumiem, ar mācīšanās traucējumiem, ar garīgās attīstības traucējumiem, ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem. Pēdējos gados izglītojamo skaits izglītības iestādēs samazinās: 2023. gada septembrī – 4285 izglītojamie, savukārt 2024. gada septembrī bērnu skaits izglītības iestādēs – 4223 izglītojamie.

Saskaņā ar BTAL 11. panta pirmo daļu valsts nodrošina visiem bērniem vienādas tiesības un iespējas iegūt izglītību atbilstoši katra spējām. Valsts un pašvaldība nodrošina visiem bērniem speciālo vajadzību izvērtējumu, uzsākot obligāto izglītību, un nodrošina bērna vajadzībām atbilstošus individuālus pedagoģiskā un psiholoģiskā atbalsta pasākumus valsts, pašvaldības un privātajās mācību iestādēs. Minētā panta otrais teikums par visu bērnu speciālo vajadzību izvērtējumu ir stājies spēkā 2021. gada 1. septembrī.³ Izglītojamo, kuri sasnieguši piecu gadu vecumu, speciālās vajadzības, tiek izvērtētas atbilstoši Ministru kabineta 2021. gada 29. jūnija noteikumiem Nr.453 “Izglītojamo speciālo vajadzību izvērtēšanas metodika pirmsskolas izglītības iestādēs”⁴. Izglītojamo speciālās vajadzības tiek vērtētas valodu mācību jomā, sociālajā un pilsoniskā mācību jomā, dabaszinātņu jomā u.c. Izvērtējot izglītojamā speciālās vajadzības, izvērtējuma veidlapā tiek norādīts, vai izglītojamajam ir nepieciešams izglītības iestādes atbalsta speciālista atzinums.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2011. gada 1. februāra noteikumu Nr. 89 “Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi” (turpmāk – MK noteikumi)⁵ 7. punktu, ja izglītojamais nav apmeklējis izglītības iestādi un vairāk nekā trīs mācību dienas, nav apguvis pirmsskolas izglītības programmu vai vairāk nekā 20 mācību stundas semestrī – vispārējās izglītības un profesionālās izglītības programmu un izglītības iestādei nav informācijas par neierašanās iemeslu vai iemesls nav uzskatāms par attaisnojošu, izglītības iestāde nekavējoties Valsts izglītības informācijas sistēmā (turpmāk - VIIS) ievada informāciju par izglītojamā kavējumiem un to iemesliem (ja tie ir zināmi), kā arī rīcību to novēršanai.

Pēdējo trīs gadu laikā vērojama izglītojamā, kuri bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi, skaita samazināšanās no 27 izglītojamajiem 2023./2024. mācību gadā līdz 15 audzēkņiem 2024./2025. mācību gadā.

Pašvaldības Izglītības pārvalde, saņemot informāciju par izglītojamajiem, kuriem ir vairāk nekā 20 mācību stundu neattaisnoti kavējumi semestrī, sazinās ar izglītības iestādi, nepieciešamības gadījumā ar sociālajiem darbiniekiem un vienojas par turpmāk veicamajām darbībām konkrētajā gadījumā.

Pašvaldība, vērtējot izglītības iestāžu sniegto informāciju VIIS par izglītojamajiem, kuriem ir vairāk nekā 20 mācību stundu neattaisnoti kavējumi semestrī, secina, ka tā ne vienmēr tiek pietiekami savlaicīgi ievadīta, dažkārt veiktie ieraksti par kavējuma iemesliem un rīcību to novēršanai ir nepilnīgi.

Uz 2024. gada 1. septembri obligātajā izglītības vecumā esošo Kuldīgas novadā deklarēto bērnu skaits, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē, skaits bija 16 bērni.

³ Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā. LR likums. Latvijas Vēstnesis Nr. 199, 14.10.2020.

⁴ Izglītojamo speciālo vajadzību izvērtēšanas metodika pirmsskolas izglītības iestādēs. Ministru kabineta 29.06.2021. noteikumi Nr.453. Latvijas Vēstnesis Nr.124, 01.07.2021.

⁵ Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi. Ministru kabineta 01.02.2011. noteikumi Nr.89. Latvijas Vēstnesis Nr.19, 03.02.2011.

Pašvaldība, pārbaudot informāciju par katru bērnu, noskaidrojusi, ka par vienu izglītojamo pašvaldībai nav informācija, viens izglītojamais uzsācis darbu (2025. gada janvārī sasniedzis 18 gadu vecumu), viena izglītojamā vecāks ir atlicis obligāto apmācību uzsākšanu uz gadu, divi izglītojamie mainīja dzīves vietu un vecāks nebija iesniedzis iesniegumu jaunajā izglītības iestādē (šis gadījums bija saistīts ar skolas likvidāciju), septiņiem izglītojamiem pamatizglītības posmā izbeigta piederība kādai no Latvijas izglītības iestādēm, jo bērns kopā ar ģimeni atrodas ārzemēs. Kā arī četri Ukrainas valsts piederīgie obligātajā izglītības vecumā, kas izglītību iegūst attālināti Ukrainas izglītības iestādēs.

2024./2025. mācību gadā Kuldīgas novada pašvaldībā darbojas piecas profesionālās ievirzes izglītības iestādes ar programmu īstenošanas vietām novada teritorijā:

- E.Vīgnera Kuldīgas mūzikas skola;
- Skrundas Mūzikas skola;
- Alsungas Mākslu pamatskola;
- Kuldīgas Mākslu un humanitāro zinību vidusskola;
- Kuldīgas novada Sporta skola.

2024./2025. mācību gadā profesionālās ievirzes izglītību apgūst 1384 audzēkņi, tiek īstenotas 32 programmas, – no tām deviņas īsteno Kuldīgas novada Sporta skola, 23 ir profesionālās ievirzes programmas, kuras īsteno E.Vīgnera Kuldīgas Mūzikas skola, Skrundas Mūzikas skola, Kuldīgas Mākslas un humanitāro zinību vidusskolas Mākslas skola, Alsungas mākslu pamatskola.

Vērtējot izglītības nodrošinājumu pašvaldībā, būtisks apstāklis, kas jāņem vērā no bērnu tiesību aizsardzības viedokļa, ir vardarbības gadījumi izglītības iestādēs. Uzsākot Kuldīgas novada 2024./2025. mācību gadu gandrīz visās izglītības iestādēs tiek īstenotas vardarbības novēršanas programmas – Džimbass drošības programma, antibulinga programma KiVa, iedvesmojoša jauniešu motivācijas programma MOT, programmas “Atpazīsti vardarbību”, “ATĀ ģirgāšanās”, “Bērniem drošs un draudzīgs bērnudārzs”, “Drossinternets”, programma “STOP 4-7”. Vairākus mācību gadus izglītības iestādēs tiek veikta labbūtības aptauja.

2023. gadā un 2024. gadā veikta Kuldīgas novada 6.-12. klašu audzēkņu aptauja par labbūtību izglītības iestādēs. 2023. gada aptaujā piedalījās 777 skolēni, uz jautājumu, vai ir bijusi saskarsme ar vardarbību 70% aptaujāto skolēnu atbildēja, ka nav bijusi saskarsme ar vardarbību, 2024.gadā aptaujā piedalījās 835 skolēni uz jautājumu vai ir bijusi saskarsme ar vardarbību 72% aptaujāto skolēnu atbildēja, ka nav bijusi saskarsme ar vardarbību.

Lai nodrošinātu izglītības pieejamību visiem Kuldīgas novada bērniem, Kuldīgas novada domes saistošie noteikumi Nr. 15/2024 “Par braukšanas maksas atvieglojumiem Kuldīgas novadā” paredz, ka pašvaldība sedz transporta izdevumus vispārējās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības, profesionālās un profesionālās ievirzes izglītības iestāžu izglītojamajiem, kuri iegūst izglītību Kuldīgas novada izglītības iestādēs. Mācību gada laikā tiesības uz braukšanas maksas atvieglojumiem 100% apmērā sabiedriskajos transportlīdzekļos, ja braucieni saistīti ar nokļūšanu no dzīvesvietas līdz izglītības iestādei un atpakaļ. Novada administratīvajā teritorijā dzīvojošajiem izglītojamajiem, kuri izglītību iegūst novadā esošajās izglītības iestādēs, t.sk. sporta, mūzikas un mākslas izglītības iestādēm. Pagasta pārvalžu organizētajos pārvadājumos izglītojamie tiek pārvadāti bez maksas. Izglītojamajiem ir iespēja saņemt kompensāciju 100% apmērā arī par braucieniem, lai piedalītos novada pašvaldības apstiprinātajos papildizglītības pasākumos vai ar izglītības apguvi saistītos pasākumos, kā arī vasaras brīvlaikā, ja braucieni ir saistīti ar izglītojamo iesaistīšanos valsts un pašvaldību organizētajos pasākumos un projektos un no izglītojamā vai viņa vecākiem vai citām personām, kas viņus aizstāj saņemts iesniegums. Gadījumos, kad attālums līdz tuvākajai sabiedriskā transporta pieturai ir lielāks par 5 km, pašvaldība kompensē izglītojamā vecākiem izdevumus

izglītojamā nogādāšanai līdz tuvākajai sabiedriskā transporta pieturai vai tuvākajai izglītības iestādei. Izņēmuma gadījumos ar domes lēmumu var atļaut kompensēt vecākiem izdevumus par pirmsskolas vecuma bērnu un vispārizglītojošo un profesionālo izglītības iestāžu izglītojamo ar īpašām vajadzībām nokļūšanai izglītības iestādēs un atpakaļ, ja viņu veselības stāvokļa dēļ nav iespējams izmantot sabiedrisko transportu vai pašvaldības transportu, kas paredzēts izglītojamo pārvadāšanai.

Lai veicinātu Kuldīgas novada 16 -18 gadus vecu skolēnu, kuru dzīvesvieta deklarēta Kuldīgas novada administratīvajā teritorijā un kuri mācās vispārizglītojošā vai profesionālajā izglītības iestādē, nodarbinātību vasaras brīvlaikā, sniedzot viņiem iespēju, iegūt darba pamatprasmis, iemaņas un darba pieredzi, Kuldīgas novada pašvaldība, sadarbojoties ar Kuldīgas novada uzņēmējiem, kopš 2011. gada īsteno skolēnu nodarbinātības projektu.

Nodarbinātības pasākumos iesaistītie skolēni strādā vienu mēnesi, 4 stundas dienā – kopumā 20 stundas nedēļā, saņemot atlīdzību no darba devēja atbilstoši valstī noteiktajai minimālajai stundu tarifa likmei par faktiski nostrādātajām stundām. Skolēniem atlīdzību izmaksā un VSAOI par viņiem veic darba devējs, skolēniem izmaksātās atlīdzības summu un 50% no izdarīto darba devēja VSAOI summas pēc atskaišu iesniegšanas tiek darba devējam kompensētas no Kuldīgas novada pašvaldības budžeta. 2023. gadā projektā nodarbināti 175 skolēni, 2024. gadā – 119.

4. Interesu izglītība

Interesu izglītība ir personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības, kā arī saturīga brīvā laika ārpus formālās izglītības pavadīšanas iespēja, kuras laikā katrs pilnveido savas intereses - mācās dejot, dziedāt, spēlēt kādu mūzikas instrumentu, gleznot, nodarbojas ar sportu, vides pētniecību vai ko citu. Interesu izglītība ir brīvprātīga, tās uzsākšanai nav nepieciešama noteiktai izglītības pakāpei atbilstoša izglītība. Tās mērķis ir:

- attīstīt bērnu un jauniešu spējas un talantus;
- nodrošināt iespējas radošai pašizpausmei un savas individualitātes izkopšanai;
- nodrošināt saturīgas un lietderīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas;
- sekmēt pilsoniskās un nacionālās identitātes attīstīšanu;
- veicināt preventīvo darbu negatīvo tendenču novēršanai jaunatnes vidū;
- nodrošināt ievirzi karjeras izvēlē; iegūt praktiskam darbam un dzīvei derīgu papildizglītību.

Interesu izglītības programmas Kuldīgas novadā īsteno Kuldīgas novada Bērnu un jauniešu centrs (turpmāk - KBJC), vispārējās izglītības iestādes – skolas un pirmsskolas iestādes, un profesionālās ievirzes izglītības iestādes – E.Vīgnera Kuldīgas Mūzikas skola, Skrundas Mūzikas skola, Kuldīgas novada Sporta skola, Kuldīgas Mākslas un humanitāro zinību vidusskolas Mākslas skola, Alsungas mākslu pamatskola kā arī privātās izglītības iestādes un komersanti, kuri saņēmuši Kuldīgas novada pašvaldības licences interešu izglītības programmu īstenošanai.

KBJC galvenie mērķi ir:

- mūsdienīgs un kvalitatīvs mācību process interešu izglītībā, nodrošinot infrastruktūru un materiāltehnisko aprīkojumu;
- sistemātisks darbs ar jaunatni;
- mērķtiecīgs metodiskais darbs karjeras izglītībā un audzināšanas darbā.

Lai sasniegtu minētos mērķus, KBJC nodrošina plašu bezmaksas izglītojošu interešu pulciņu piedāvājumu bērniem un jauniešiem Kuldīgā un Kuldīgas novadā. 2024./2025. mācību gadā tiek īstenota 221 interešu izglītības programma, kuras apmeklē 2025 skolēni. Kuldīgas novadā

tiek īstenotas komersantu, biedrību vai nodibinājumu četras licencētas interešu izglītības programmas un septiņas neformālās izglītības programmas.

4.1. Darbs ar jaunatni

Darbs ar jaunatni ir uz jauniešiem orientēts plānotu praktisku pasākumu kopums, kas nodrošina jaunatnes politikas īstenošanu, jauniešu vērtīborientācijas veidošanos un vispārcilvēcisko vērtību nostiprināšanos. Darbs ar jaunatni piedāvā iespējas visiem jauniešiem un ir balstīts uz neformālās izglītības un ik dienējās mācīšanās procesiem un brīvprātīgu līdzdalību. Darbs ar jaunatni koncentrējas uz jauniešu personīgo un sociālo attīstību, un tajā piedalās jaunieši, jaunatnes darbinieki, jaunatnes organizācijas un citas iesaistītās puses. Kuldīgas novadā jaunatnes politiku un darbu ar jaunatni koordinē KBJC. Sistemātisks darbs ar jaunatni notiek Kuldīgā, Skrundā un deviņos Kuldīgas novada pagastos (no 18 pagastiem), proti, jauniešiem ir pieejamas jauniešu mērķauditorijai piemērotas telpas un darbu koordinē jaunatnes darbinieks. Papildus esošajiem darbiem notiek mobilā darba vajadzību kartēšana un sistēmas ieviešana tajos pagastos, kuros nav jauniešu telpas un jaunatnes darbinieka.

Darba ar jaunatni ietvaros tiek veicinātas un atbalstītas jauniešu iniciatīvas, organizēti izglītojoši semināri un nodarbības par jauniešiem interesējošām tēmām. Jaunieši tiek iesaistīti dažādu pasākumu norisēs un izglītoti projekta izstrādāšanā un īstenošanā. Kuldīgas novadā tiek veicināts jauniešu brīvprātīgais darbs un līdzdalība novada lēmumu pieņemšanas procesos un sabiedriskajā dzīvē. Darbs ar jaunatni Kuldīgas novadā notiek ciešā sadarbībā ar novada jauniešu nevalstiskām organizācijām un izglītības iestādēm.

Kopš 2010. gada pašvaldība ikgadēji izsludina atklātu konkursu bērnu un jauniešu vasaras nometņu atbalstam, kuru mērķis ir veicināt bērnu un jauniešu saturīgu, lietderīgu brīvā laika pavadīšanu, popularizēt veselīgu dzīvesveidu, kā arī atbalstīt nevalstisko organizāciju un fizisko personu iniciatīvu bērnu un jauniešu brīvā laika organizēšanā. Projekta mērķauditorija ir Kuldīgas novadā deklarētie bērni un jaunieši vecumā no 5 līdz 16 gadiem. 2024. gada vasarā konkursā tika atbalstītas 10 nometņu, piešķirot līdzfinansējumu 9000 eiro apmērā.

5. Veselības aprūpe

Kuldīgas novada iedzīvotājiem ir pieejami dažādi valsts apmaksāti veselības aprūpes pakalpojumi, kas nodrošina bērnu tiesību aizsardzību un veselības aprūpi. Šie pakalpojumi ietver ģimenes ārstu aprūpi, speciālistu konsultācijas, medicīnisko rehabilitāciju, zobārstniecības palīdzību un paliatīvo aprūpi.

Ģimenes ārstu aprūpe: Kuldīgas novadā pacientus pieņem 18 ģimenes ārsti, kuri sniedz valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus bērniem un pieaugušajiem. Ģimenes ārsti ir pirmā kontaktpersona veselības jautājumos, nodrošinot profilaktiskās pārbaudes, vakcinācijas un ārstēšanu.

2.tab. Kuldīgas novada ģimenes ārstu saraksts ar pierakstīto pacientu skaitu (skaits uz 01.01.2025.)

Nr. p.k.	Ārstniecības iestādes nosaukums	Ārsta vārds, uzvārds	Pamatdarbības teritorija	Pacientu skaits	t.sk. bērnu skaits
1	Āboliņš Mārtiņš - ģimenes ārsta un internista prakse	Mārtiņš Āboliņš	Skrunda, Skrundas pagasts, Nīkrāces pagasts, Raņķu pagasts, Rudbāržu pagasts	1141	4

2	Būmeistere Lija - ģimenes ārsta prakse	Lija Būmeistere	Alsungas pagasts, Gudenieku pagasts	1739	210
3	Cakule Gita - ģimenes ārsta prakse	Gita Cakule	Kuldīga, Rendas pagasts, Rumbas pagasts	2284	186
4	RŪTAS EGLĪTES ĢIMENES ĀRSTA PRAKSE, SIA	Rūta Eglīte	Kuldīga	2275	73
5	Lindas Ikaunieces ģimenes ārsta prakse, SIA	Linda Ikauniece	Kuldīga	236	
6	L.Jansones ārsta prakse pediatrijā, SIA	Laima Jansone	Kuldīga, Pelču pagasts	1899	995
7	Kuldīgas slimnīca, SIA	Linda Jansone	Kuldīga	497	
8	Klauga Jolanta - ģimenes ārsta prakse	Jolanta Klauga	Kuldīga	1379	15
9	L.LAGZDIŅAS ĀRSTA PRAKSE, SIA	Līga Lagzdiņa	Kuldīga, Laidu pagasts, Padures pagasts	2467	118
10	Sarmītes Opmanes ģimenes ārsta prakse, SIA	Sarmīte Opmane	Kuldīga, Ēdoles pagasts	1882	368
11	Pūpola Linda - ģimenes ārsta un pediatra prakse	Linda Pūpola	Kuldīga	1872	1042
12	Pūpols Aigars - ģimenes ārsta prakse	Aigars Pūpols	Kuldīga, Īvandes pagasts	1823	23
13	Rone Zaiga - ģimenes ārsta prakse	Zaiga Rone	Kuldīga	1783	340
14	Skābarde Andra - ģimenes ārsta un pediatra prakse	Andra Skābarde	Kuldīga	1271	559

15	Daces Sudrabas ģimenes ārsta prakse, SIA	Dace Sudraba	Kuldīga	510	
16	Dr. Rutas Vinteres prakse, SIA	Ruta Vintere	Skrunda, Skrundas pagasts, Nīkrāces pagasts, Raņķu pagasts, Rudbāržu pagasts	2099	639
17	Zauere Zanda - ģimenes ārsta prakse	Zanda Zauere	Kuldīga, Kurmāles pagasts, Snēpeles pagasts, Skrunda	2055	237
18	Zīle Inese - ģimenes ārsta prakse	Inese Zīle	Vārmes pagasts, Kabiles pagasts, Turlavas pagasts, Snēpeles pagasts	1996	303

Speciālistu konsultācijas: Bērniem ir pieejamas valsts apmaksātas speciālistu konsultācijas, piemēram, pediatru, oftalmologu, otolaringologu un citu speciālistu pakalpojumi. Lai saņemtu šos pakalpojumus, nepieciešams ģimenes ārsta nosūtījums. Kuldīgā pieejams arī psihiatrs-narkologs. Un tomēr - Kuldīgas novadā nav pieejams bērnu psihiatrs.

Medicīniskā rehabilitācija: Bērniem ar funkcionāliem traucējumiem ir pieejami valsts apmaksāti medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumi.

Zobārstniecības palīdzība: Bērniem līdz 18 gadu vecumam tiek nodrošināti valsts apmaksāti zobārstniecības pakalpojumi. Akūtos gadījumos, piemēram, pēkšņu un steidzamu zobu sāpju, vaiga vai smaganu tūskas, zoba traumas gadījumā, palīdzība tiek sniegta arī sestdienās.

Paliatīvā aprūpe: No 2024. gada 1. janvāra tiek nodrošināti paliatīvās aprūpes mobilo komandu pakalpojumi pacienta dzīvesvietā, kas ietver veselības aprūpes, sociālās aprūpes un psihosociālās rehabilitācijas pakalpojumus. Šie pakalpojumi ir pieejami arī bērniem ar smagām saslimšanām.

Šo pakalpojumu pieejamība un nodrošināšana veicina bērnu tiesību aizsardzību, garantējot nepieciešamo medicīnisko aprūpi un atbalstu Kuldīgas novada bērniem.

Apkopojot informāciju, secināts, ka iedzīvotāju skaita samazināšanās dēļ Kuldīgas novada pagastu teritorijās un nepietiekamā speciālistu skaita, pagastos mainīta ģimenes ārsta pieņemšanas kārtība, proti, Ēdoles, Kurmāles un Raņķu pagastos netiek nodrošināta ģimenes ārsta pieņemšana, savukārt Gudenieku pagastā ģimenes ārsts pacientus pieņem nepieciešamības gadījumā, izbraucot uz pagastu no Aizputē esošās pamata prakses vietas. Lai nodrošinātu savlaicīgu ģimenes ārsta pieejamību, nepieciešams identificēt pagastu iedzīvotāju vajadzības un nodrošināt ģimenes ārstu pieņemšanu pagastos.

6. Sociālā aizsardzība

Sociālais dienests ir Kuldīgas novada domes pārraudzībā esoša pašvaldības aģentūra, kas izveidota, lai Kuldīgas novada iedzīvotājiem nodrošinātu kvalitatīvus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību, kā arī veicinātu labvēlīgas sociālās vides veidošanos pašvaldības teritorijā. Sociālajā dienestā darbojas četras nodaļas – Pilngadīgo un personu ar invaliditāti atbalsta nodaļa, Sociālās palīdzības un atbalsta nodaļa, Sociālo pakalpojumu centrs “Tilts” un Ģimeņu ar bērniem atbalsta nodaļa, kas nodrošina profesionālu atbalstu un palīdzību grūtībās nonākušām ģimenēm ar bērniem, lai atjaunotu sociālās funkcionēšanas spējas un pārvarētu sociāla rakstura problēmas. Sociālais darbs ar ģimeni satur individuālās situācijas izvērtēšanu, problēmu noteikšanu, sadarbības plāna izstrādi, starpinstitucionālās komandas izveidi, pakalpojumu piesaisti un rezultāta novērtēšanu. Savukārt jauniešiem, kuriem ir uzvedības problēmas, likumpārkāpumi, klaiņošana un psihoaktīvo vielu lietošana, tiek izstrādāta uzvedības sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programma. Programmas realizēšanā tiek piesaistīti dažādi speciālisti un bērna vecāki vai likumiskie pārstāvji, lai kopīgi rastu atbalstu jaunietim.

6.1. Sociālais darbs ar ģimeni ar bērniem

Sociālā dienesta Ģimeņu ar bērniem atbalsta nodaļā strādā septiņi sociālie darbinieki Kuldīgas novada pagastos (tas ir, viens darbinieks apkalpo vairākas pagastu teritorijas), divi sociālie darbinieki Kuldīgas pilsētā, bet viens darbinieks Kuldīgas pilsētā veic sociālo darbu ar jauniešiem (Skrundas pilsētā un novada pagastos šo funkciju veic sociālie darbinieki, kuri strādā ar ģimenēm ar bērniem).

Ģimeņu ar bērniem atbalsta nodaļas darbinieki sadarbību ar ģimeni sāk pēc informācijas saņemšanas no policijas, bāriņtiesas, izglītības iestādes, kā arī, ja sociālajā dienestā vēršas pati ģimene, bērna likumiskais pārstāvis, līdzcilvēki, vai tiek saņemta informācija no citām institūcijām vai speciālistiem (piemēram, ģimenes ārsta). Ģimeņu ar bērniem atbalsta nodaļas sociālie darbinieki pamatā strādā ar ģimenēm, kurās ir bērna augšanai un attīstībai nelabvēlīgi apstākļi, tas ir, vecāks nenodrošina bērna pamatvajadzības, veselības aprūpi, ģimenēs novērota vardarbība, atkarību izraisošu vielu lietošana, vecāks neadekvāti rīkojas ar finanšu līdzekļiem, tā apdraudot ģimenes pamatvajadzību nodrošināšanu, kā arī – vecāks nenodrošina bērnam izglītības ieguvu.

Sociālais darbinieks, kurš strādā ar ģimenēm un bērniem, veic situācijas izvērtēšanu, analizējot ģimenes sociālo, ekonomisko un emocionālo stāvokli, sniedz atbalstu, nodrošinot nepieciešamos sociālos pakalpojumus, konsultācijas un psiholoģisko palīdzību. Būtiska funkcija ir sadarbība ar pašvaldībām, izglītības iestādēm, veselības aprūpes un citām institūcijām, lai nodrošinātu visaptverošu palīdzību bērnam un viņa ģimenei. Sociālais darbinieks arī veicina vecāku prasmju attīstīšanu, lai uzlabotu bērna aprūpi un audzināšanas apstākļus, kā arī nepieciešamības gadījumā iesaistās risku novēršanā un bērna tiesību aizsardzībā.

Sociālā dienesta darbinieki sadarbojas ar izglītības iestādēm, lai sekmētu bērnu iekļaušanos mācību procesā un novērstu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, izvērtējot apstākļus, kas apgrūtina bērnam izglītības ieguves procesu, piemēram, sadzīviski apstākļi ģimenē, vecāku zināšanu trūkums par bērna pozitīvu disciplinēšanu, robežu noteikšanu un to ievērošanu, u.c.

Tāpat tiek veikts izglītojošs darbs sabiedrībā, veicinot informētību par vecāku atbildību un pieejamajiem atbalsta mehānismiem, lai mazinātu sociālā riska faktorus ģimenēs un stiprinātu ģimenisko vidi. Lai nodrošinātu informācijas pieejamību, Sociālais dienests regulāri publicē informāciju savās sociālo tīklu platformās, mājaslapā, kā arī aktuālākos jaunumus un

skaidrojumus ievieto Kuldīgas novada Vēstī. Vienlaikus būtiski, ka vecāki, bērni un jaunieši tiek uzrunāti tieši, ne tikai informatīvās kampaņās, bet arī individuālā darbā. Sociālie darbinieki sniedz personalizētas konsultācijas, izskaidro pieejamos atbalsta pasākumus, palīdz saprast vecāku pienākumus un iespējamus risinājumus konkrētās situācijās.

Kā redzams 3. tabulā, 2024. gadā, salīdzinot ar 2023. gadu, pieaudzis sociālā darba ar ģimenēm un bērniem lietu skaits. Un tomēr, būtiski pieminēt, ka lietu skaits ne vienmēr ataino reālo situāciju, proti, katra ģimene ir unikāla un saskaras ar atšķirīgām grūtībām – tās var būt finansiālas problēmas, vecāku prasmju trūkums, veselības sarežģījumi vai emocionāli un psihosociāli izaicinājumi. Tāpat svarīgi ņemt vērā, ka ģimenēs ir atšķirīgs bērnu skaits un katram bērnam var būt individuālas vajadzības, kas prasa dažādu līmeņu atbalstu. Tāpēc lietu skaita pieaugums ne vienmēr nozīmē situācijas pasliktināšanos – pirmkārt, vērojama tendence, ka ģimenes vairāk uzticas sociālajam dienestam un pašas vēršas pēc palīdzības, otrkārt, sabiedrība kļūst arvien zinošāka un apzinās savas tiesības un pieejamos atbalsta veidus. Vērojams, ka pēdējos gados pieaug vardarbības ģimenē skaits. Cilvēki biežāk neklusē par pārkāpumiem un vardarbību ģimenē, aktīvāk vēršas policijā un citās atbildīgajās iestādēs, tādējādi veicinot savlaicīgu risinājumu meklēšanu un atbilstošas palīdzības nodrošināšanu gan bērniem, gan vecākiem.

3.tab. Atvērto lietu skaits Sociālajā dienestā

Atvērto lietu skaits*	2023. gads	2024. gads
Sociālais darbs ar ģimenēm ar bērniem	35	48
Sociālais darbs ar bērniem/jauniešiem	14	9

Piezīme. *Netiek uzskaitītas ģimenes ar bērniem/ jaunieši, kuriem piešķirti pakalpojumi, bet nav atvērta klienta lieta.

6.2. Sociālie pakalpojumi:

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem sociālie darbinieki koordinē sociālos pakalpojumus ģimenēm ar bērniem. Saskaņā ar Kuldīgas novada domes 2021. gada 28. oktobra saistošiem noteikumiem Nr. KNP/2021/12 "Par sociālajiem pakalpojumiem Kuldīgas novadā" Kuldīgas novadā pieejami šādi sociālie pakalpojumu ģimeņu ar bērniem atbalstam:

- Ģimenes asistenta pakalpojums tiek sniegts, lai nodrošinātu atbalstu ģimenēm ar bērniem, personām ar garīga rakstura traucējumiem, pilngadību sasniegušiem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās, kuru spējas sociāli funkcionēt vai iekļauties sabiedrībā dažādu sociālu, garīgu, fizisku traucējumu dēļ ir apgrūtinātas. Pakalpojums ietver atbalsta ģimenes pakalpojumus līdz 32 stundām mēnesī. Pakalpojumu piešķir uz laiku līdz 6 mēnešiem.
- Atbalsta un izglītojošas grupu nodarbības vecākiem, ko piešķir vecākiem, lai preventīvi sniegtu nepieciešamās zināšanas un prasmes bērna audzināšanā. Vecākiem, atbilstoši bērnu vecumposmiem un nepieciešamām zināšanu apguves jomām, pieejamas dažādas atbalsta un izglītojošas nodarbības, tas ir, vecākiem ar bērniem līdz septiņu gadu vecumam iespējams piedalīties "Bērnu emocionālās audzināšanas" (BEA) nodarbībās – 10 sesijās vecāki papildina zināšanas par bērna attīstību un temperamentu, drošu piesaisti, par to, kā veicināt bērna spēlēšanos, valodas attīstību, kā veidot pamatu pozitīvam pašvērtējumam, kā veicināt empātiju, gādīgumu. Lai nostiprinātu zināšanas, vecākiem tiek uzdoti mājasdarbi. Nereti tieši pusaudžu vecāki jūtas apmulsuši un nezina, kā veidot attiecības ar saviem bērniem, kuri vienā brīdī jūtas gana pieauguši un neatkarīgi, lai patstāvīgi pieņemtu lēmumus, citā – apjukuši, nepārliecināti un vēlas saņemt vecāku palīdzību un atbalstu. Lai sniegtu vecākiem izpratni par to, kas pusaudžiem šajā vecumposmā ir svarīgs, kas ar viņiem notiek un kā vecākiem veidot

veiksmīgu sadarbību ar saviem bērniem, lai viņi kļūtu par nobriedušiem un veselīgiem pieaugušajiem, vecākiem pieejama apmācību programmu pusaudžu vecākiem "Ceļvedis, audzinot pusaudzi" (CAP). Savukārt vecākiem ar bērniem no septiņu gadu vecuma iespējams piedalīties nodarbībās "Sarunas par bērnu audzināšanu". Nodarbībās tiek diskutēts par bērna pozitīvo disciplinēšanu, noteikumiem ģimenē, bērna temperamentu, audzināšanas stiliem ģimenē, bērna uzvedību, bērnu un vecāku savstarpējo komunikāciju. Programmā iekļauti praktiski padomi bērna vispārējās attīstības veicināšanai.

- Speciālista pakalpojums tiek sniegts, lai saskaņā ar sociālās rehabilitācijas plānu vai uzvedības korekcijas programmu, nodrošinātu speciālista konsultācijas, kas veicina personas sociālo funkcionēšanu. Pakalpojums ietver viena speciālista pakalpojumus līdz 10 konsultācijām 12 mēnešu laikā.
- Krīzes dzīvokļa pakalpojums tiek sniegts vardarbībā cietušām pilngadīgām personām augsta vardarbības riska novēršanai, kad cilvēka dzīvība un veselība ir apdraudēta, un to apliecina sociālā dienesta vai sociālās rehabilitācijas pakalpojuma sniedzēja speciālista veikts novērtējums.
- Sociālās rehabilitācijas pakalpojums vardarbību veikušām personām tiek sniegts, lai novērstu vai mazinātu turpmākas vardarbības riskus, sniedzot psihosociālu un izglītojošu atbalstu vardarbību veikušai personai. Pakalpojumu piešķir pilngadīgai personai, kura izturējusies vai baidās izturēties vardarbīgi, ir izteikusi draudus pielietot vardarbību vai pienākumu saņemt pakalpojumu ir uzlikusi tiesa vai tiesnesis.
- Mentora pakalpojums tiek sniegts, lai nodrošinātu atbalstu personai, kura sava dzīvesveida, nepietiekamu sociālo prasmju vai tuvinieku atbalsta trūkuma dēļ nespēj nodrošināt sociālo funkcionēšanu sabiedrībā. Pakalpojums ietver mentora pakalpojumus līdz 24 stundām mēnesī. Pakalpojumu piešķir uz laiku līdz 6 mēnešiem.
- Asistenta pakalpojums tiek sniegts personai ar invaliditāti, kura funkcionālo traucējumu dēļ nevar patstāvīgi nokļūt un aprūpēt sevi darba vai mācību vietā, kā arī saņemt sociālos pakalpojumus un integrēties sabiedrībā.
- Pavadoņa pakalpojums tiek sniegts personai ar invaliditāti, kura funkcionālo traucējumu dēļ nevar patstāvīgi pārvietoties un izsniegts Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas atzinums par pavadoņa pakalpojuma nepieciešamību. Pakalpojumu nevar saņemt persona, kura saņem asistenta pakalpojumu pašvaldībā.
- Aprūpes mājās pakalpojums bērniem ar funkcionāliem traucējumiem tiek sniegts personai no 5 līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti, kurai izsniegts Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas atzinums par īpašo kopšanu sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem. Aprūpes pakalpojuma maksimālais apjoms ir 80 stundas mēnesī. Pakalpojuma vienas stundas izmaksas tiek noteiktas saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem.
- Atbalsta pakalpojums krīzes situācijas risināšanai tiek sniegts, lai krīzes situācijā nonākušai personai, personai ieilgušu sociālo problēmu dēļ vai personai, kura cietusi no vardarbības, īslaicīgi nodrošinātu drošu naktsmītņi, pamatvajadzību apmierināšanu, palīdzību un sociālo atbalstu. Pakalpojumu piešķir uz laiku līdz 10 dienām.
- Dienas aprūpes centrs bērniem ar funkcionāliem traucējumiem sniedz sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un invaliditāti. Iespēja saņemt sociālā darbinieka un citu speciālistu konsultācijas, piedalīties izglītojošās un saturīgās brīvā laika aktivitātēs. Dienas aprūpes centra pakalpojumu saturs: uzraudzība klienta uzturēšanās laikā dienas aprūpes centrā; palīdzība un atbalsts pašaprūpē klienta uzturēšanās laikā dienas aprūpes centrā; grupu nodarbības funkcionēšanas spēju attīstīšanai, pilnveidei; individuālās nodarbības.

- Sociālās rehabilitācijas pakalpojums institūcijā no psihoaktīvām vielām atkarīgiem bērniem un pilngadīgām personām tiek sniegts, lai nodrošinātu sociālo rehabilitāciju pilngadīgai personai vai bērnam, kuram ir izveidojusies atkarība no narkotiskajām, toksiskajām vai citām apreibinošām vielām vai no atkarību izraisošiem procesiem, kā arī bērnam, kuram ir radušies psihiski vai uzvedības traucējumi alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu lietošanas dēļ.
- Sociālās rehabilitācijas pakalpojums institūcijā no prettiesiskām darbībām un vardarbības cietušām personām tiek sniegts, lai no prettiesiskām darbībām cietis bērns un no vardarbības cietusi pilngadīga persona atjaunotu sociālās funkcionēšanas spējas un integrētos sabiedrībā.
- Sociālās rehabilitācijas pakalpojums dzīvesvietā no prettiesiskām darbībām un vardarbības cietušām personām tiek sniegts, lai no prettiesiskām darbībām cietis bērns un no vardarbības cietusi pilngadīga persona atjaunotu sociālās funkcionēšanas spējas un integrētos sabiedrībā.

4.tab. Sociālās rehabilitācijas pakalpojuma no prettiesiskām darbībām un vardarbības cietušiem bērniem saņēmēju skaits

	2022. gads	2023. gads	2024. gads
Sociālās rehabilitācijas pakalpojums dzīvesvietā no prettiesiskām darbībām un vardarbības cietušiem bērniem	98	87	90
Sociālās rehabilitācijas pakalpojums institūcijā no prettiesiskām darbībām un vardarbības cietušiem bērniem	16	15	23

Pieprasot pakalpojumu, persona vai tās likumiskais pārstāvis vēršas sociālajā dienestā, iesniedz iesniegumu, norādot problēmu un tās risināšanai vēlamo pakalpojuma veidu, kā arī nepieciešamības gadījumā citus dokumentus (izziņa par personas veselības stāvokli, funkcionālajām spējām vai invaliditāti, pilnvaru, uztura līguma, psihologa atzinumu u.c.), atbilstoši normatīvo aktu prasībām un attiecīgā pakalpojuma veidam. Sociālais dienests normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un termiņos novērtē personas vajadzības pēc pieprasītā pakalpojuma un pieņem lēmumu par pakalpojuma piešķiršanu vai atteikumu.

Lai bērns varētu saņemt sociālos pakalpojumus, vispārējā kārtībā nepieciešams viņa vecāka vai likumiskā pārstāvja iesniegums, kurā tiek izteikts piekrišana attiecīgā pakalpojuma saņemšanai. Tomēr gadījumos, kad vecāks nepiekrīt vai atsakās sniegt šādu iesniegumu, bet bērnam ir nepieciešama palīdzība, tiesības iesniegt pieprasījumu sociālo pakalpojumu saņemšanai ir arī bāriņtiesai. Bāriņtiesa, izvērtējot situāciju un ņemot vērā bērna intereses un labklājību, var pieņemt lēmumu par iesnieguma iesniegšanu, lai bērns saņemtu nepieciešamo atbalstu.

Sociālā dienesta praksē ir bijuši gadījumi, kad iesniegumu sociālā pakalpojuma saņemšanai bērna interesēs iesniedz Bāriņtiesa, lai nodrošinātu bērnam atbilstošu un nepieciešamu palīdzību. Nav pieļaujama situācija, kurā bērns nesaņem viņa vajadzībām atbilstošu sociālo pakalpojumu. Vienlaikus jāpiemin, ka nav izplatīta prakse, ka bērns pats vērštos Sociālajā dienestā ar lūgumu saņemt sociālos pakalpojumus.

6.3. Sociālais darbs ar jauniešiem

Kā nosaka BTAL 58. panta 2. punkts: Pašvaldība profilakses lietu iekārto un uzvedības sociālās korekcijas programmu izstrādā katram bērnam, kurš:

- 1) izdarījis noziedzīgu nodarījumu;
- 2) atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet sods nav saistīts ar brīvības atņemšanu;
- 3) atbrīvots no kriminālatbildības;
- 4) atbrīvots no ieslodzījuma vai soda izciešanas vietas;
- 5) izdarījis Krimināllikumā paredzētās prettiesiskās darbības pirms 14 gadu vecuma sasniegšanas;
- 6) vairāk nekā divas reizes izdarījis administratīvo pārkāpumu;
- 7) ubago, klaiņo vai veic citas darbības, kas var novest pie prettiesiskas rīcības.

Kuldīgas novadā uzvedības sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programmu izstrādā sociālajā dienestā – Kuldīgas pilsētā sociālais darbinieks darbā ar jauniešiem, bet Skrundas pilsētā un novada pagastos – sociālie darbinieki, kuri strādā ar ģimenēm ar bērniem. 2023. gadā sociālais darbs pirmreizēji uzsākts ar 14 jauniešiem; 12 jeb 86% gadījumos pirmreizēja informācija saņemta no Kuldīgas novada Administratīvās komisijas, divos gadījumos - no Valsts policijas. Tas nozīmē, ka jauniešiem ir pienākums iesaistīties uzvedības sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programmā noteikto uzdevumu izpildē.

Sociālais darbinieks sāk darbu, analizējot jaunieša dzīves situāciju, viņa vajadzības un resursus. Tas ietvert individuālas sarunas ar jauniešu un viņa likumisko pārstāvi, kā arī informācijas iegūšanu no citām iestādēm vai pakalpojumu sniedzējiem. Pamatojoties uz izvērtējuma rezultātiem, tiek noteikti konkrēti mērķi un izstrādāta uzvedības sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programma vai atbalsta plāns. Programmas īstenošanas procesā atbilstoši jaunieša un ģimenes vajadzībām tiek piesaistīti atbilstoši sociālie pakalpojumi un piesaistīti speciālisti, piemēram, psihiatrs, narkologs, psihologs, mentors, u.c.

Svarīga sociālā darba ar jauniešiem sastāvdaļa ir cieša sadarbība ar citām institūcijām, piemēram, Valsts un pašvaldības policiju, izglītības iestādēm, Bāriņtiesu, Valsts probācijas dienestu u.c. Šāda sadarbība veicina efektīvāku esošo grūtību identificēšanu un risināšanu. Un tomēr, Sociālajā dienestā trūkst resursu, ko šiem jauniešiem piedāvāt. Piemēram, jauniešiem ar atkarību risku tiek sniegta informācija par Bērnu un Pusaudžu resursu centru (tuvākās filiāles – Liepāja, Ventspils), bieži nokļūšana līdz šim centram ir apgrūtināta.

Sociālais dienests veic nozīmīgu preventīvo darbu, lai savlaicīgi identificētu un novērstu sociālā riska faktorus, kas var negatīvi ietekmēt bērnu labklājību un attīstību. Preventīvie pasākumi ietver individuālu un ģimenes atbalstu, konsultācijas, izglītojošas programmas vecākiem un bērniem, jauniešu atbalsta grupu nodarbību organizēšanu, kā arī sadarbību ar citām institūcijām, piemēram, izglītības iestādēm, bāriņtiesu un veselības aprūpes speciālistiem. Sociālais dienests regulāri izvērtē ģimeņu situāciju, nodrošina nepieciešamos pakalpojumus un veic preventīvus pasākumus, lai mazinātu iespējamos riskus, piemēram, vardarbību ģimenē, nabadzību un bērnu pamešanu novārtā. Šāda pieeja ne tikai stiprina ģimeņu spēju pašām risināt grūtības, bet arī veicina bērnu tiesību ievērošanu un nodrošina viņiem stabilu un drošu vidi.

7. Bērnu likumpārkāpumu profilakse un prevencija

Saskaņā ar Nacionālās drošības likuma 17. panta 1. punktā un Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 14. punktā noteikto pienākumu - piedalīties sabiedriskās kārtības un drošības nodrošināšanā, tostarp izveidojot un finansējot pašvaldības policiju, un atbilstoši likuma "Par policiju" 19. panta pirmajā daļā ietvertajam deleģējumam, Kuldīgas novada pašvaldībā ir izveidota struktūrvienība – Kuldīgas novada Pašvaldības policija (turpmāk – Pašvaldības policija), kura savas kompetences uzdevumus un funkcijas veic publiskās personas (Pašvaldības) vārdā.

BTAL 58. pants noteic Pašvaldības pienākumu bērnu likumpārkāpumu profilaksei, līdz ar to, Valsts policija un Pašvaldības policija aktīvi iesaistās bērnu un jauniešu neformālās izglītības pasākumos, lai skaidrotu bērniem uzvedības normas sabiedrībā, un radītu viņos cieņas pilnu attieksmi pret citu tiesībām, godu un pašcieņu, un audzinātu bērnus attieksmi pret saviem pienākumiem un atbildību sabiedrības priekšā.

Sadarbojoties Pašvaldības policijai ar Valsts policiju un Kuldīgas novada izglītības iestādēm, regulāri tiek plānotas, organizētas un nodrošinātas tikšanās ar izglītības iestāžu audzēkņiem, kuru laikā policijas darbinieki iepazīstina bērnus ar svarīgākajiem drošības nosacījumiem sabiedriskās vietās, bērnu individuālo drošību atrodoties sabiedrībā bez sava likumiskā pārstāvja klātbūtnes. Tiek skaidrots par bērnu drošību interneta vidē (dažādos sociālajos tīklos), vienlaikus tiek diskutēts, par aktuālām tēmām – piemēram, atkarību izraisošas vielas, emocionālā un fiziskā vardarbība jauniešu vidū, u. tml.

Pašvaldības policija ik gadu piedalās pasākumā "Ēnu diena", kur bērni tiek iepazīstināti ar Pašvaldības policijas darba specifiku, materiāltechnisko nodrošinājumu un ikdienas darbu. Ar pašvaldības policijas ikdienas darbu regulāri tiek iepazīstināti arī jaunieši projektos un nometnēs, piemēram, jaunsargu, izglītības iestāžu, biedrību nometnēs, kā arī ukraiņu bērniem organizētās nometnēs.

Pašvaldības policija sadarbībā ar Valsts policiju rīko preventīvus pasākumus, apsekojot izglītības iestādes saistībā ar nepilngadīgo smēķēšanu, tiek skaidrots par tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertnu iegādāšanos vai glabāšanu, alkohola lietošanu un atrašanos sabiedriskā vietā alkoholisko dzērienu apreibumā.

Tuvojoties pavasara, vasaras sezonai un ņemot vērā, ka daļa velosipēdu, elektroskrejriteņu vai motorolleru vadītāji ir tieši bērni, Pašvaldības policija kopā ar Valsts policiju ir veikusi preventīvus pasākumus par Ceļu satiksmes drošības noteikumu ievērošanu, lai bērns būtu par sevi pārliecināts ceļu satiksmes dalībnieks. Pašvaldības policija mācību laikā regulāri patrulē gar izglītības iestādēm, lai uzmanītu Ceļu satiksmes noteikumu ievērošanu, aizdomīgu personu uzturēšanos iestāžu tuvumā, kā arī lai nodrošinātu drošu vidi pie mācību iestādēm. Tai pašā laikā preventīvi tiek pievērsta pastiprināta uzmanība nepilngadīgu personu uzvedībai, lai novērstu pārkāpumu izdarīšanu.

Atbilstoši normatīvajā regulējumā noteiktajai kompetencei bērnu tiesību aizsardzības jomā, Pašvaldības policija veic un nodrošina administratīvo pārkāpumu izmeklēšanu un pierādījumu nostiprināšanu administratīvo pārkāpumu procesos, kurus izdarījuši bērni.

Pašvaldības policija kopā ar Bāriņtiesu un Sociālais dienests regulāri apseko gan sociāli nelabvēlīgas ģimenes, kurās pastiprināti tiek lietots alkohols, gan ģimenes, kurās pastāv risks par vardarbības draudiem. Konstatējot pārkāpumus, vai jebkurā citā nepieciešamības gadījumā, policija sadarbībā ar bāriņtiesu izņem bērnu no ģimenes, kurā tiek apdraudētas bērna tiesības uz drošu, sociāli labvēlīgu vidi.

Pēc Pašvaldības policijas sniegtajiem datiem 2023. un 2024. gadā fiksēti 94 gadījumi, kuros iesaistītas nepilngadīgas personas.

2023. gadā par tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu iegādāšanos vai glabāšanu uzsākti 15 administratīvo pārkāpumu procesi (turpmāk - procesi), par atrašanos alkohola apreibumā vai tā lietošanu sabiedriskā vietā – 12 procesi. Par bērna, kurš nav sasniedzis 16 gadu vecumu atrašanos publiskā vietā nakts laikā bez pilngadīgas personas klātbūtnes, kura atbildīga par bērna uzraudzību – trīs procesi.

2024. gadā par tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu iegādāšanos vai glabāšanu uzsākti seši procesi, par atrašanos alkohola apreibumā vai tā lietošanu sabiedriskā vietā – astoņi procesi.

Administratīvo pārkāpumu procesus par nepilngadīgu personu izdarītajiem pārkāpumiem, Pašvaldības policija nodod pēc piekritības Kuldīgas novada domes Administratīvajai komisijai izvērtēšanai un lēmuma par soda vai audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu.

Gadījumos, kad izglītojamais līdz 18 gadu vecumam neapmeklē izglītības iestādi, t.i., neiegūst pamatzglītību, pie atbildības tiek saukts/-i personas likumiskais/-ie pārstāvis/-ji.

8. Bez vecāku gādības palikušo bērnu aprūpe

Viens no Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027. gadam mērķiem ir panākt, lai bērni dzīvotu labvēlīgā ģimeniskā vai ģimenei pietuvinātā vidē⁶. BTAL 26. panta pirmajā daļā ir teikts, ka *ģimene ir dabiska bērna attīstības un augšanas vide un katram bērnam ir neatņemamas tiesības uzaugt ģimenē*. Ja bērnam nav pieejama vecāku (ģimenes) aprūpe, viņš tiek nodots ārpusģimenes aprūpē (t.i., pie aizbildņa, audžuģimēnē vai bērnu aprūpes iestādē), kur bērns atrodas līdz pilngadības sasniegšanai vai līdz brīdim, kad viņš var atgriezties pie vecākiem vai tikt adoptēts.

Atbilstoši BTAL bez vecāku gādības palicis bērns ir bērns, kura vecāki nav zināmi, ir pazuduši vai ilgstošas slimības dēļ nespēj realizēt aizgādību vai kura vecākiem pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības.

Civillikuma 177. panta otrā daļā skaidrots, ka aizgādība ir vecāku tiesības un pienākums rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās. Aizgādības tiesības vecākiem var atņemt Civillikuma 200. panta pirmajā daļā noteiktajos gadījumos, ja: 1) viņa vainas dēļ (vecāka apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ) ir apdraudēta bērna veselība vai dzīvība; vai, ja 2) vecāks ļaunprātīgi izmanto savas tiesības, vai nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību un tas var apdraudēt bērna fizisko, garīgo vai tikumisko attīstību. Savukārt aizgādības tiesības vecākam var pārtraukt Civillikuma 203. panta pirmajā daļā minētajos gadījumos - 1) ir faktiski šķēršļi, kas liedz vecākam iespēju aprūpēt bērnu; 2) bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ (vecāku apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ); 3) vecāks ļaunprātīgi izmanto savas tiesības vai nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību; 4) vecāks ir devis piekrišanu bērna adopcijai, izņemot gadījumu, kad viņš kā laulātais ir devis piekrišanu tam, ka bērnu adoptē otrs laulātais; 5) konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu. Lēmumus par aizgādības tiesībām pieņem bāriņtiesa. Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 2. panta pirmo daļu bāriņtiesa ir pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde.

Civillikuma 203. panta pirmajā daļā un Bāriņtiesu likuma 22. panta pirmajā daļā noteikti tie apstākļi, kas var būt par pamatu bērna aizgādības tiesību pārtraukšanai. Minētā likuma 22. panta 1¹. punktā noteikts, ka bāriņtiesa, ierosinot lietu par bērna aizgādības tiesību

⁶ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. - 2027. gadam (NAP2027). Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/15162/download?attachment>

pārtraukšanu vecākam, veic riska novērtēšanu (vecāka līdzatkarība, problēmas neatzīšana u.tml.), informē vecāku par sekām un uzdod viņam sadarībā ar sociālo dienestu noteiktā termiņā novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus. Bāriņtiesai pēc noteiktā laika termiņa, kas dots vecākam aizgādības lietas ietvaros bērna attīstībai nelabvēlīgo apstākļu novēršanai, jāvērtē, vai vecāks šajā termiņā ir novērsis bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus un vai bērna palikšana ģimenē var radīt draudus bērna dzīvībai un veselībai, lemjot par aizgādības tiesību pārtraukšanu/nepārtraukšanu vecākam.

Aizgādības tiesību pārtraukšana ir būtisks vecāka tiesību ierobežojums un tā ir galējais līdzeklis, ja nav iespējams novērst bērna vislabākajām interesēm nelabvēlīgos apstākļus, viņam paliekot vecāka aizgādībā⁷.

Kuldīgas novadā vecāku skaits, kuriem pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības: 2024. gadā – 11 personām (6 mātēm un 5 tēviem); 2023. gadā – 12 personām (7 mātēm un 5 tēviem).

Gadījumos, kad vecākam ir pārtrauktas bērna/bērnu aizgādības tiesības un bērns/bērni tiek šķirti no ģimenes, bērnam nodrošināma ārpusģimenes aprūpe. Ārpusģimenes aprūpi organizē un pārtrauga bāriņtiesa, primāri nodrošinot bērnam iespējas augt ģimeniskā vidē. Lemjot par ārpusģimenes aprūpi, bāriņtiesa izskaidro bērnam iespējamās aprūpes veidus un noskaidro bērna viedokli, ņem to vērā un lemj par bērna interesēm visatbilstošāko lēmumu.

Bāriņtiesu likuma 39. panta pirmā daļa noteic, ka *“pēc tam, kad ir pieņemts lēmums par bērna ārpusģimenes aprūpi, bāriņtiesa nekavējoties par to informē bērna vecāku dzīvesvietas sociālo dienestu un lūdz sniegt nepieciešamo palīdzību bērna vecākiem”*. Pasākumiem, kas tiek veikti laikā, kamēr vecākam ir pārtrauktas aizgādības tiesības, ir jābūt vērīgiem uz to apstākļu, kas bijuši aizgādības tiesību pārtraukšanas pamatā, novēršanu un vecāka un bērna atkalapvienošanu⁸, ņemot vērā bērna vislabākās intereses.

Atbilstoši Civillikuma 203. panta ceturtajai daļai *“[...] ja gada laikā no aizgādības tiesību pārtraukšanas nav iespējams tās atjaunot, bāriņtiesa lemj par prasības celšanu tiesā aizgādības tiesību atņemšanai”*. Līdz ar to, bāriņtiesas pienākums ir lemt par iespēju bērna vecākiem pārtrauktās aizgādības tiesības atjaunot vai celt prasību tiesā par aizgādības tiesību atņemšanu.

Vecāku skaitu, kuriem bāriņtiesa atjaunojusi bērna pārtrauktās aizgādības tiesības: 2024. gadā – trīs personām (divām mātēm un vienam tēvam); 2023. gadā – četrām personām (divām mātēm un diviem tēviem).

Kā tas ir noteikts BTAL 27. panta trešajā daļā- *“Šķirot bērnu no ģimenes, viņam tiek nodrošināta ārpusģimenes aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē. Ārpusģimenes aprūpi bērnu aprūpes iestādē nodrošina tikai gadījumos, kad aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē nav piemērota konkrētam bērnam. Bērnu aprūpes iestādē bērns atrodas līdz brīdim, kad viņam tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē”*, pavisam ir trīs ārpusģimenes aprūpes formas: aizbildnība; audžuģimene un bērnu aprūpes iestāde.

Saskaņā ar BTAL bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem prioritāri nodrošināma aprūpe ģimeniskā vidē – pie aizbildņa vai audžuģimenē un tikai tad, ja tas nav iespējams, aprūpe tiek nodrošināta ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā.

Kuldīgas novadā uz 2025. gada 1. janvāri ārpusģimenes aprūpē bija 89 bērni: aizbildnībā – 57; audžuģimenēs ievietoti – 27, bet institūcijā ievietotie – 5 bērni. Savukārt 2024.

⁷ Tiesu prakses apkopojums. Aizgādība, saskarsme, uzturlīdzekļi. 2022. Pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesuprakse/tiesu-prakses-apkopojumi/civiltiesibas>

⁸ Tiesu prakses apkopojums. Aizgādība, saskarsme, uzturlīdzekļi. 2022. Pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesuprakse/tiesu-prakses-apkopojumi/civiltiesibas>

gada 1. janvāri – kopā ārpusģimenes aprūpē bija 81 bērns, no kuriem: aizbildnībā – 52 bērni; audžuģimenes – 23 bērni, bet institūcijās ievietotie – 6 bērni.

Ārpusģimenes aprūpi Kuldīgas novadā uz 2025. gada 1. janvāri nodrošina 20 audžuģimenes (no kurām divām ir krīzes audžuģimenes statuss), bet 2024. gadā – 22 audžuģimenes (no kurām divām ir krīzes audžuģimenes statuss). Kuldīgas novada audžuģimenes 2024. gadā ievietoti 7 Kuldīgas novada bērni; 2023. gadā – divi.

Kuldīgas novada administratīvajā teritorijā atrodas ārpusģimenes aprūpes atbalsta centrs SOS Ģimeņu atbalsta centrs “Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centrs “AIRI vecākiem”. Atbalsta centra mērķis ir nodrošināt atbalstu, kas veicina bez vecāku gādības palikušu bērnu labklājību, drošību, patstāvību, kā arī audžuģimeņu, jo īpaši specializēto audžuģimeņu, kā arī adoptētāju, aizbildņu, viesģimeņu skaita pieaugumu.

No 20 pašvaldībā esošajām audžuģimenēm, divām ir piešķirts specializētās audžuģimenes statuss – krīzes audžuģimene. Saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumu Nr. 354 “Audžuģimenes noteikumi” (turpmāk – Audžuģimenes noteikumi) 9.1. punktu krīzes audžuģimene ir audžuģimene, kurai ir vismaz triju gadu pieredze audžuģimenē ievietoto bērnu aprūpē un kura jebkurā diennakts laikā uzņem bērnu, kas šķirts no ģimenes, aizbildņa vai audžuģimenes. Krīzes audžuģimene nodrošina bērnu uzņemšanu savā aprūpē jebkurā diennakts laikā neatkarīgi no bērna vecuma un dzimuma, tas ir, zīdaiņus, pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērnus, pusaudžus, brāļus (pusbrāļus) un māsas (pusmāsas), tādējādi tiktu samazināta iespēja, ka bērni varētu tikt ievietoti bērnu aprūpes iestādēs.

Audžuģimenes saņem atlīdzību par audžuģimenes pienākumu pildīšanu saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1549 “Kārtība, kādā piešķir un izmaksā atlīdzību par audžuģimenes pienākumu pildīšanu” 2. punktu. Atlīdzību izmaksā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra audžuģimenei (izņemot specializēto audžuģimeni), kurai ar bāriņtiesas lēmumu un līgumu, ko noslēgusi pašvaldība un audžuģimene, audzināšanā nodots bērns uz laiku, kas ilgāks par vienu mēnesi. Atlīdzības apmērs ir atkarīgs no audžuģimenei audzināšanā nodoto bērnu skaita.

Papildus ikmēneša atlīdzībai pašvaldība atbilstoši saistošiem noteikumiem⁹, atbalsta aizbildņus, audžuģimenes (specializētās audžuģimenes) un bērnus pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās, par kuriem pašvaldības bāriņtiesa ir pieņēmusi lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi. Audžuģimenes saņem dažādus pabalstus no pašvaldības, kura noslēgusi līgumu ar audžuģimeni par bērna ievietošanu audžuģimenē. Par katru ievietotu bērnu tiek izmaksāts vienreizējs pabalsts apģērba un mīkstā inventāra iegādei un ikmēneša pabalsts bērna uzturam (Audžuģimenes noteikumu 76., 78. punkts).

Kuldīgas novada saistošie noteikumi¹⁰ paredz, ka pabalsts bērna uzturam audžuģimenē tiek noteikts - 250,00 eiro apmērā par bērnu līdz 7 gadu vecuma sasniegšanai un 300,00 eiro par bērnu vecumā no 7 gadiem līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai. Pabalsts bērna apģērba un mīkstā inventāra iegādei ir noteikts 50% apmērā no valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas.

Aizbildņi un audžuģimene Kuldīgas novadā par bērnu, par kura ārpusģimenes aprūpi lēmusi Kuldīgas novada bāriņtiesa, reizi kalendāra gadā var saņemt vienreizēju pabalstu

⁹ 2023. gada 31. augusta Kuldīgas novada domes saistošie noteikumi Nr. 7/2023 “Par Kuldīgas novada pašvaldības pabalstiem bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/345436-par-kuldigas-novada-pasvaldibas-pabalstiem-barenim-un-bez-vecaku-gadibas-palikusajam-bernam-kurs-ir-arpusgimenes-aprupe-ka-ari-pec-arpusgimenes-aprupes-beigsanas>

¹⁰ Turpat

dažādu sociālo vajadzību risināšanai ir audžuģimenei vai aizbildnim. Pabalsta apmērs ir 100.00 eiro.

Kuldīgas novads sniedz atbalstu bērniem pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās. 2024. gadā pilngadību sasniedza 7 bērni, bet 2023. gadā – 14. Saskaņā ar saistošajiem noteikumiem jaunieši var saņemt dažādus pabalstus, kas viņu sagatavotu patstāvīgai dzīvei. Uz šo brīdi jaunieši Kuldīgas novadā pēc ārpusģimenes aprūpes var saņemt vairākus pabalstus: pabalsts patstāvīgas dzīves uzsākšanai; pabalsts sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei; pabalsts ikmēneša izdevumiem (saņem, ja mācās); mājokļa pabalsts; pabalsts ēdināšanas izdevumu segšanai (ja mācās vidējās vai vidējās profesionālās mācību programmā), kā arī tiek nodrošināti atbalsta pakalpojumi, kas paredzēti Ministru kabineta 2005. gada 15. novembra noteikumos Nr. 857 "Noteikumi par sociālajām garantijām un atbalstu bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās".

9. Identificētie šķēršļi bērnu tiesību aizsardzības jomā

Izstrādājot Programmu, tika identificēti vairāki būtiski šķēršļi, kas ietekmē bērnu tiesību nodrošināšanu, proti:

- Pakalpojumu pieejamība – attālākās pagastu teritorijās dzīvojošajiem vecākiem bieži ir sarežģīti nokļūt pie pakalpojuma sniedzēja. To ietekmē gan personīgā transporta trūkums, gan ierobežotā sabiedriskā transporta kustība. Vienlaikus vecākiem, kuri ir nodarbināti, piekļuve sociālajiem pakalpojumiem ir apgrūtināta, jo lielākoties tie tiek piedāvāti darba laikā.
- Pastāv arī motivācijas trūkums – vecāki apmeklē vienu nodarbību vai konsultāciju, taču turpmākajās aktivitātēs vairs nepiedalās. Šāda situācija skaidrojama ar zemu atbildības sajūtu par savu iesaisti problēmu risināšanā, kā arī uztveri, ka problēmas risināšana ir tikai sociālā dienesta vai citu institūciju uzdevums.
- Tāpat būtiska problēma ir vecāku savstarpējās attiecības, īpaši, ja ģimenē notiek šķiršanās. Nereti bērns nonāk vecāku konfliktu krustugunīs, cieš emocionāli un paliek neskaidrībā par savu vietu ģimenē.
- Vērojams, ka vecākiem trūkst zināšanu par bērnu vecumposmu īpatnībām, kas noved pie neizpratnes par bērna attīstības vajadzībām, rada nepārtrauktus konfliktus, disciplinēšanas problēmas un attiecību pasliktināšanos.
- Vecāku pārslodze un nespēja tikt galā ar stresu, kas negatīvi ietekmē attiecības ģimenē.
- Pedagogu un vecāku izpratnes trūkums, kā strādāt ar bērniem ar dažādiem traucējumiem, piemēram, UDHS (uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindroms), dažāda autismas spektra traucējumiem, mācīšanās grūtībām, izaicinošu uzvedību u.c.
- Svarīgs aspekts ir arī mājokļa jautājums – pārapdzīvotība, daudzās ģimenēs dažādu dzimumu bērni spiesti dzīvot vienā istabā vai kopā ar vecākiem, vai arī bērnam vispār nav savas telpas. Tā rezultātā bērni un jaunieši vairāk laika pavada ārpus mājām, kas palielina risku iesaistīties nelabvēlīgā vidē.
- Arvien biežāk jauniešiem tiek novērotas saskarsmes problēmas – viņiem trūkst komunikācijas prasmju, ir grūtības veidot attiecības un integrēties sociālajā vidē.
- Vecākiem un bērniem bieži nav pieejama informācija par aktivitātēm pagastos, kas veicina sociālo izolāciju un ierobežo iespējas pilnvērtīgi pavadīt brīvo laiku.
- Būtiska problēma ir atkarības, kas skar gan jauniešus, gan vecākus – alkohols, narkotikas, azartspēles, procesu atkarības negatīvi ietekmē bērnu audzināšanu, ekonomisko un emocionālo vidi ģimenē.
- Zema pilsoniskā līdzdalība – sabiedrība bieži neziņo par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem, tādējādi nav iespējams laikus identificēt un novērst riskus.

- Vecāki mēdz slēpt informāciju par ģimenē notiekošo, jo izjūt kaunu, domājot par kaimiņu un sabiedrības nosodījumu, vai baidās no sociālā dienesta iejaukšanās, tādējādi problēmas saasinās un kļūst grūtāk atrisināmas.
- Izglītības iestāžu darbinieku novēlota līdzdalība problēmsituācijas risināšanā - izglītības iestāde savlaicīgi nepievērš uzmanību emocionālas vai fiziskas vardarbības gadījumiem starp vienaudžiem, starp izglītojamiem un pedagogiem. Tas ietekmē izglītojamo motivāciju apmeklēt izglītības iestādi un piedalīties mācību procesā.
- Bērnu viedokļa nepietiekama iekļaušana lēmumu pieņemšanā – bērnu viedokļa iekļaušana pieņemšanas procesos, kas skar viņu labklājību.
- Nepietiekami sociālās rehabilitācijas pakalpojumi bērniem ar uzvedības traucējumiem un saskarsmes grūtībām, ar mērķi sniegt psihosociālu atbalstu bērniem un viņu ģimenēm (ģimenes atbalsta persona, mentors, klīniskais psihologs, ABA (lietišķās uzvedības analīze)).
- Speciālistu nepietiekamība - bērnu psihiatri, psihologi.
- Pakalpojumu nepietiekamība ārpusģimenē esošiem bērniem. Nepieciešamie pakalpojumi nav pieejami pietiekamā apmērā, tas ir:
 - apmēram 10 reizes gadā izveidojas situācija, kad nepieciešams ievietot bērnu krīzes centrā, bet krīzes centrā nav brīvu vietu;
 - apmēram divas reizes gadā (bet šādas situācijas nav iespējams prognozēt) nepieciešams bērnu ievietot ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, bet nav brīvu vietu, vai arī pašvaldībai nav pietiekama finansējuma, lai veiktu samaksu par pakalpojumu;
 - audžuģimeņu nepietiekamība un audžuģimeņu atteikšanās uzņemt ģimenē bērnus pusaudžu vecumā ar uzvedības problēmām.

Šo iemeslu dēļ būtiski ir veicināt ne tikai pakalpojumu pieejamību, bet arī sabiedrības izpratni par bērnu tiesību nozīmi un vecāku lomu to nodrošināšanā.

1. pielikums. Kuldīga novada Bērnu tiesību aizsardzības programmai 2025.–2027. gadam

Operatīvais mērķis	Rīcība	Finansējuma avots	Atbildīgais	Sasniedzamais rezultāts/ rezultatīvie rādītāji	Izpildes termiņš
1. Izglītības nodrošinājums pašvaldībā, brīvā laika pavadīšanas iespējas					
1.1. Mērķtiecīga jauniešu un vecāku informēšana par brīvā laika pavadīšanas iespējām	1.1.1. Vecākiem sniegta informācija par aktivitātēm izglītības iestādē	Pašvaldības finansējums	Izglītības iestādes	Informācija par pieejamajām brīvā laika aktivitātēm tiek izvietota izglītības iestādēs, ievietota e-klasē un sniegta vecākiem.	Pastāvīgi
	1.1.2. Sniegta informācija par ārpuskolas interešu izglītību	-	Izglītības iestādes, KBJC	Informācija par pieejamajām brīvā laika aktivitātēm tiek izvietota uz ziņojumu dēļiem pagastu teritorijās.	Pastāvīgi
1.2. Daudzveidīgas, bērnu un jauniešu interesēm atbilstošas interešu izglītības attīstība un nodrošināšana Kuldīgas novadā	1.2.1. Interešu izglītības programmu piedāvājuma dažādošana	Pašvaldības finansējums	KBJC	Bērni un jaunieši ir iespējas iesaistīties interešu izglītībā atbilstoši savām interesēm.	Līdz 2027. gadam
	1.2.2. Jaunu interešu izglītības pedagogu piesaiste un metodiskā atbalsta pilnveide			Bērniem un jauniešiem tiek piedāvātas dažādākās interešu izglītības programmas.	
	1.2.3. mobilās interešu izglītības attīstība un nodrošināšana			Bērni un jaunieši attālākos lauku apvidos iesaistās interešu izglītībā.	

Operatīvais mērķis	Rīcība	Finansējuma avots	Atbildīgais	Sasniedzamais rezultāts/ rezultatīvie rādītāji	Izpildes termiņš
1.3. Attīstīt mūsdienīgu darbu ar jaunatni, reaģējot uz jauniešu vajadzībām	1.3.1. Jaunu darbu ar jaunatni veidu īstenošana – “Pop up” Jauniešu Māja vietās, kur pulcējas jaunieši – Estrādes parka Skeitparks, Mārtiņsalas pludmale	Pašvaldības finansējums	KBJC	Darbā ar jaunatni tiek sasniegta jauna mērķauditorija, iepazīstinot jauniešus ar neformālās izglītības iespējām, dažādām vietējām un starptautiskām iniciatīvām.	Līdz 2027. gadam
	1.3.2. Mobilā darba ar jaunatni attīstība visā Kuldīgas novadā			Nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas lauku jauniešiem saturīgi pavadīt brīvo laiku, attīstīt savas iniciatīvas un līdzdarboties vietējā kopienā.	
1.4. Mazināt priekšlaicīgi mācību pārtraukušo izglītojamo skaitu	1.4.1. Izglītības iestādes savlaicīgi ievada informāciju Valsts izglītības informācijas sistēmā (VIIS) par izglītojamajiem, kuriem ir vairāk nekā 20 neattaisnoti mācību stundu kavējumi	Nav nepieciešams	Izglītības iestāde, Izglītības pārvalde	Mazināsies izglītojamo skaits, kuri neiegūst pamatzglītību.	Pastāvīgi
1.5. Izglītības iespējas atbilstoši katra bērna spējām un attīstības līmenim	1.5.1. Speciālo izglītības programmu īstenošana atbilstoši pieprasījumam	Valsts budžeta mērķdotācija un pašvaldības finansējums	Izglītības pārvalde	Bērns saņem savām vajadzībām atbilstošu izglītību.	Pastāvīgi
1.6. Sniegt emocionālu un psiholoģisku atbalstu izglītojamajiem	1.6.1. Nodrošināt atbalsta speciālistu pieejamību izglītības iestādēs atbilstoši izglītojamo vajadzībām	Valsts budžeta mērķdotācija un pašvaldības finansējums.	Izglītības iestāde, Izglītības pārvalde	Katrā izglītības iestādē ir nodrošināts sociālais pedagogs un iespēja nepieciešamības gadījumā saņemt psihologa konsultācijas.	No 2025. gada septembris

Operatīvais mērķis	Rīcība	Finansējuma avots	Atbildīgais	Sasniedzamais rezultāts/ rezultatīvie rādītāji	Izpildes termiņš
		ES fondu finansējums “Skola - kopiena”			
1.7.Mazināt vardarbību izglītības iestādēs	1.7.1.Katrā izglītības iestādē tiek īstenota vismaz viena vardarbības novēršanas programma	Pašvaldības budžets, valsts finansētas programmas	Izglītības iestādes	Samazināsies vardarbības gadījumu skaits izglītības iestādēs. Organizēti izglītojoši pasākumi bērniem vardarbības atpazīšanai un sevis pasargāšanai, savstarpējo attiecību uzlabošanai ar vienaudžiem.	No 2025. gada septembris
1.8.Veicināt sadarbību starp uzņēmējiem un pašvaldību	1.8.1.Nodrošināt skolēnu nodarbinātību vasarā Sniegt brīvprātīgā darba iespējas jauniešiem, veicinot darba prasmju attīstību	Pašvaldības līdzfinansējums	Izglītības pārvalde, KBJC	Uzlabojas jauniešu sociālās un darba prasmes, lietderīga laika pavadīšana.	Pastāvīgi
1.9.Veicināt sadarbību un komunikāciju starp formālām un neformālām izglītības iestādēm	1.9.1.Jaunieši, kuriem ir zemas sekmes, uzvedības, mācīšanās grūtības izglītības iestādē iesaistās Kuldīgas novada jauniešu centra aktivitātēs	Nav nepieciešams	Sociālais pedagogs, Jaunatnes darbinieks	Uzlabotas jauniešu prasmes un kompetences, īstenojot neformālās izglītības pieeju.	Līdz 2027. gadam
1.10.Turpināt agrīnās prevencijas pasākumus	1.10.1.Agrīnās intervences programma bērniem ar uzvedības problēmām “STOP 4-7”	Valsts budžets	Izglītības pārvalde	Uzlabojas bērnu uzvedība, vecāki tiek izglītoti par bērnu disciplinēšanas metodēm. Ne mazāk kā divas grupas gada laikā, t.i., 20-24 bērni.	Līdz 2027. gadam

Operatīvais mērķis	Rīcība	Finansējuma avots	Atbildīgais	Sasniedzamais rezultāts/ rezultatīvie rādītāji	Izpildes termiņš
1.11. Informēt vecākus un izglītojamos par tālmācības riskiem	1.11.1. Sniegt motivējošu un informatīvu atbalstu vecākiem un izglītojamiem, kuri plāno mācības turpināt tālmācībā	Nav nepieciešams	Izglītības iestādes	Ģimenes ir informētas par sagaidāmajām grūtībām tālmācību procesā.	Līdz 2027. gadam
2. Pašvaldības atbalsts ģimenēm ar bērniem					
2.1. Sniegt materiālu atbalstu ģimenēm ar bērniem	2.1.1. Nodrošināts pabalsts jaundzimušajiem	Pašvaldības finansējums	Pašvaldība, Sociālais Dienests	Kuldīgas novadā deklarētie vecāki saņēmuši bērna piedzimšanas pabalstu.	Pastāvīgi
	2.1.2. Nodrošināts līdzfinansējums auklei	Pašvaldības finansējums	Pašvaldība	Sniegts līdzfinansējums bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējam (auklei) bērniem no pusotra gada vecuma līdz brīdim, kad netiek nodrošināta vieta PII.	Pastāvīgi
	2.1.3. Brīvpusdienas skolēniem	Pašvaldības finansējums/ valsts finansējums	Pašvaldība	Nodrošinātas brīvpusdienas mācību gada laikā visiem bērniem no 5 gadu vecuma līdz 12. klašu izglītojamiem, kuri apmeklē Kuldīgas novada izglītības iestādi.	Pastāvīgi
	2.1.4. Sniegts atbalsts daudzbērnu ģimenēm	Pašvaldības finansējums	Sociālais dienests	Ģimenes ar Latvijas Goda ģimenes apliecību “3+ Ģimenes karte”, var saņemt pusdienu apmaksu bērnam, kas apmeklē Kuldīgas novada pirmsskolas izglītības iestādi, kā arī vidējās un vidējās profesionālās izglītības programmu audzēkņiem; autonomā ugunsgrēka dūmu detektora iegādei un uzstādīšanai.	Pastāvīgi

Operatīvais mērķis	Rīcība	Finansējuma avots	Atbildīgais	Sasniedzamais rezultāts/ rezultatīvie rādītāji	Izpildes termiņš
	2.1.5. Sniegts atbalsts trūcīgām un maznodrošinātām ģimenēm	Pašvaldības finansējums	Sociālais dienests	Novadā deklarētās trūcīgas un maznodrošinātas personas, kuru bērni iegūst izglītību obligātās, vidējās un vidējās profesionālās izglītības programmās: reizi gadā mācību līdzekļu iegādei – 35 eiro; pusdienu apmaksai; reizi gadā ēdināšanas izdevumu apmaksai bērnu un jauniešu nometnē; pusdienu apmaksai pirmsskolas izglītības iestādē.	Pastāvīgi
2.2. Sniegt informatīvu atbalstu vecākiem un bērniem	2.2.1. Nodrošinātas vecāku apmācību grupas	Pašvaldības finansējums	Sociālais dienests	Īstenots vismaz viens “Atbalsta un izglītojošas nodarbības vecākiem” nodarbību cikls Kuldīgas un Skrundas pilsētās.	1x gadā; 2025. - 2027.
				Īstenots vismaz viens “Atbalsta un izglītojošas nodarbības vecākiem” nodarbību cikls Kuldīgas novada pagastos, izvērtējot nepieciešamību.	1x gadā; 2025. - 2027.
	2.2.2. Attīstīt grupu nodarbības jauniešiem	Pašvaldības finansējums	Sociālais dienests	Noticis vismaz viens grupu nodarbību cikls jauniešiem Kuldīgas pilsētā.	1x gadā; 2025. - 2027.
				Noticis vismaz viens grupu nodarbību cikls jauniešiem Skrundas pilsētā.	1x gadā; 2025. - 2027.
	2.2.3. Sniegts individuāls atbalsts	Pašvaldības finansējums	Sociālais dienests	Nodrošināta iespēja saņemt sociālā darbinieka konsultācijas visā Kuldīgas novada teritorijā.	2025. - 2027.
2.3. Nodrošināt sociālos pakalpojumus	2.3.1. Nodrošināt Dienas aprūpes centra pakalpojumu bērniem ar FT	Pašvaldības finansējums	Sociālais dienests	Sniegts Dienas aprūpes centra pakalpojums Liepājas ielā 14, Kuldīgā.	2025. - 2027.

Operatīvais mērķis	Rīcība	Finansējuma avots	Atbildīgais	Sasniedzamais rezultāts/ rezultatīvie rādītāji	Izpildes termiņš
bērniem ar funkcionāliem traucējumiem (FT)	2.3.2.Nodrošināt vajadzībām atbilstošas un daudzveidīgas nodarbības bērniem ar FT	Pašvaldības finansējums	Sociālais dienests	Paplašināts piedāvāto nodarbību un aktivitāšu klāsts Sociālo pakalpojumu centrā "Tilts", Kuldīgā.	2025. - 2027.
	2.3.3.Nodrošināt aprūpes mājās pakalpojumu bērniem ar invaliditāti	Pašvaldības finansējums, valsts līdzfinansējums	Sociālais dienests	Nodrošināts aprūpes mājās pakalpojums bērniem ar invaliditāti.	2025. - 2027.
2.4. Nodrošināt ģimenēm ar bērniem atbilstošu palīdzību	2.4.1.Veikt psiholoģisko izpēti ģimenēm ar bērniem, pamatojoties uz bāriņtiesas speciālista identificēto vajadzību	Pašvaldības finansējums	Bāriņtiesa	Iegūts objektīvs un padziļināts skatījums ģimenes problēmsituācijas risināšanai.	2026.-2027.
3. Bērnu drošības un labklājības uzlabošana					
3.1.Ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu nodrošināšana	3.1.1.Materiālā atbalsta palielināšana aizbildņiem un audžuģimenēm	Pašvaldība	Pašvaldība	Palielināts materiālais atbalsts audžuģimenēm, nodrošināts ikmēneša atbalsts.	2026.-2027.
	3.1.2.Sabiedrības informēšana par iespējām kļūt par audžuģimeni, aizbildni. Informācija plašsaziņas līdzekļos	Pašvaldība	Bāriņtiesa	Informēta sabiedrība par iespēju kļūt par audžuģimeni, aizbildni. Palielinās audžuģimeņu un aizbildņu skaits.	līdz 2027.
	3.1.3.Ģimeniskai videi	Pašvaldība	Pašvaldība	Izveidota ģimeniskai videi pietuvināta ilgstoša	līdz 2027.

Operatīvais mērķis	Rīcība	Finansējuma avots	Atbildīgais	Sasniedzamais rezultāts/ rezultatīvie rādītāji	Izpildes termiņš
	pietuvināta pakalpojuma izveide			sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija.	
3.2. Primārās veselības aprūpes speciālistu pieejamības nodrošināšanas	3.2.1. Nodrošināt bērnu psihiatra pieejamību novadā.	Pašvaldība	Pašvaldība	Pieejams bērnu psihiatrs.	līdz 2027.
4. Speciālistu, bērnu, vecāku izglītošana par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem					
4.1. Bērnu tiesības aizsardzības nodrošināšanā iesaistīto speciālistu izglītošana.	4.1.1. Organizēt izglītojošus pasākumus	Pašvaldība ESF finansējums	Izglītības pārvalde, u.c.	Vismaz reizi gadā organizētas apmācības (lekcija, seminārs, konference) speciālistiem par klienta motivācijas celšanu.	2025. - 2027.
	4.1.2. Pedagogu izglītošana	Pašvaldība	Izglītības pārvalde, izglītības iestādes	Vismaz reizi gadā organizēts seminārs pedagogiem par aktuālām tēmām, tai skaitā par sensoro materiālu izmantošanu izglītības procesā, izglītojamo labbūtību izglītības iestādē.	2025.-2027.
4.2. Nodrošināt preventīvus pasākumus vecāku informēšanai par bērnu tiesībām un pienākumiem	4.2.1. Nodrošināta vecākiem pieejama informācija (bukleti, lekcijas) par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem	Pašvaldība	Pašvaldība, izglītības iestādes, Bāriņtiesa, Sociālais dienests, Pašvaldības policija	Vismaz vienreiz gadā, piesaistot valsts institūcijas (BAC, Tiesībsargs, u.c.), organizēti preventijas pasākumi vecākiem.	2026.-2027.

Operatīvais mērķis	Rīcība	Finansējuma avots	Atbildīgais	Sasniedzamais rezultāts/ rezultatīvie rādītāji	Izpildes termiņš
4.3. Starpinstitūciju sadarbības komisijas sociālajam riskam pakļauto bērnu un jauniešu atbalstam funkcionalitātes pilnveidošana	4.3.1. Paplašināt starpinstitūciju sadarbības komisijas sastāvu	-	Komisija	Starpinstitūciju sadarbības komisijas sociālajam riskam pakļauto bērnu un jauniešu atbalstam sastāvā ir vismaz viens pārstāvis no Izglītības pārvaldes, Bāriņtiesas, Sociālā dienesta, Pašvaldības policijas, Valsts policijas, kā arī veselības aprūpes jomas speciālists.	2026.-2027.
	4.3.2. Pārskatīt nolikumu	-	Komisija	Pilnveidots Starpinstitūciju sadarbības komisijas sociālajam riskam pakļauto bērnu un jauniešu atbalstam nolikums.	2026.
	4.3.3. Nodrošināt savlaicīgu informācijas apmaiņu un starpprofesionāļu sadarbību individuālo gadījumu risināšanā	-	Komisija	Pilnveidota funkcionalitāte, detalizētāk norādot, kādos gadījumos var vērsties komisijā, pilnveidota gadījumu izskatīšanas kārtība: atbildīgo noteikšana, atgriezeniskās saites saņemšana un gadījuma slēgšana.	2026.

2. pielikums. Kuldīgas novada Starpinsitūciju sadarbības komisijas sociālajam riskam pakļauto bērnu un jauniešu atbalstam shēma

1. KLASĒS AUDZINĀTĀJS, PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS PEDAGOGS

Izvērtē radušos gadījumu un/ vai problēmsituāciju, sniedz informāciju konkrētam atbalsta personāla speciālistam izglītības iestādē, saskaņā ar iestādes iekšējās kārtības noteikumiem.

2. ATBALSTA PERSONĀLS (sociālais pedagogs, psihologs, speciālais pedagogs, logopēds, medmāsa)

Izvērtē saņemto informāciju un piesaista izglītības iestādes atbalsta jomas speciālistus (ja nav atbalsta personāla speciālistu - sadarbību veic izglītības iestādes administrācija un iesaistītie pedagogi).

Sastāda vēlamās/ nepieciešamās atbalsta pasākumus izglītojamajam kopā ar vecākiem, kā arī to īstenošanas veidus pedagoģiskajam personālam. Veic pārrunas ar bērnu un vecākiem par sadarbību.

Ja darbs nerasniedz rezultātu, sociālais pedagogs vai atbalsta personāla vadītājs/ speciālists aicina vecākus uz sarunu (protokols), rakstiski informē vecākus un izglītības iestādes administrāciju par pieņemtajiem lēmumiem/ vienošanos.

3. IZGLĪTĪBAS IESTĀDES ADMINISTRĀCIJA

Veic darbības atbilstoši savai kompetencei.

Ja nav rezultātu:

Izglītības iestādes administrācija nosūta oficiālu vēstuli (papīra formātā vai elektroniski ar drošu elektronisko parakstu) ar pievienotiem materiāliem par veikto darbu:

Kuldīgas novada pašvaldības aģentūrai "Sociālais dienests" – soc.dienests@kuldiga.lv, ja konstatētas sociālās problēmas ģimenē;

Valsts policijai – ja veiktas prettiesiskas darbības, ja izglītojamais neievēro Iekšējās kārtības noteikumus izglītības iestādē, ja vecāki neveic vecāku pienākumus bērna izglītošanas nodrošināšanā;

Pašvaldības policijai – ja veiktas prettiesiskas darbības, ja izglītojamais neievēro Iekšējās kārtības noteikumus izglītības iestādē, ja vecāki neveic vecāku pienākumus bērna izglītošanas nodrošināšanā.

4. KULDĪGAS NOVADA PAŠVALDĪBAS AĢENTŪRAS "SOCIĀLAIS DIENESTS" – ĢIMENŪ AR BĒRNIEM ATBALSTA NODAĻA

Sociālais darbinieks veic darbu ar ģimeni – izvērtē ģimenes apstākļus un riskus, sadarbojas ar izglītības iestādi un citām institūcijām, nepieciešamības gadījumā organizē starpprofesionālu tikšanos.

Sniedz izglītības iestādei atbildi par sadarbības uzsākšanu vai turpināšanu ar ģimeni, kā arī rekomendācijas bērnu situācijas maiņai skolas vidē.

Augsta riska gadījumā, ja tiek konstatēti bērna augšanai un attīstībai nelabvēlīgi apstākļi, informē novada Bāriņtiesu oficiālā vēstulē, ja vecāks atsakās sadarboties, ja nenodrošina izglītību, veselības aprūpi, psiholoģisko izpēti un/ vai citu speciālistu apmeklējumu problēmsituācijas cēloņu konstatēšanai.

Ja darbs nerasniedz rezultātu vai ģimene nav motivēta sadarbībai, sniedz informāciju novada Bāriņtiesai oficiālā vēstulē.

5. KULDĪGAS NOVADA BĀRIŅTIESA - barintiesa@kuldigasnovads.lv

Piedalās starpprofesionāļu sanāksmēs.

Atbilstoši kompetencei izvērtē situāciju vai ir pamats pieņemt vienpersonisku lēmumu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem.

Nepieciešamības gadījumā ierosina administratīvo lietu un lemj par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem, vai lūdz Kuldīgas novada pašvaldības aģentūrai "Sociālais dienests" turpināt darbu ar ģimeni.

**6. KULDĪGAS NOVADA DOMES STARPINSTITŪCIJU SADARBĪBAS KOMISIJA
SOCIĀLAJAM RISKAM PAKĻAUTO BĒRNU UN JAUNIEŠU ATBALSTAM
GRUPA -**

Koordinē preventīvos pasākumus un izskata gadījumus, ja nepieciešama palīdzība speciālistiem darbā ar nepilngadīgiem likumpārkāpējiem un viņu ģimenēm;

Izskata gadījumus, ja nav ievēroti Ministru kabineta 2011. gada 1. februāra noteikumi Nr.89 "Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi" informāciju iesniedz Izglītības pārvaldes speciālists, (pamatojoties uz izglītības iestāžu sniegtās informācijas) e-pasts: izglitiba@kuldigasnovads.lv

Rīko sēdes par problēmsituācijām izglītības iestādēs, sniedz rekomendācijas, nepieciešamības gadījumā tiek uzaicināti vecāki, bērni, iesaistīto institūciju speciālisti.